

ವಿಜಯ ಮಹಾಂತೇಶ ಗ್ರಂಥ ಮಾಲೆ: '

ಕೋಟಿಕಲ್ಲ (ಕಮತಗಿ)

ಶ್ರೀ ಹತ್ತನೆಯ ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರ
(ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ)

ಲೇಖಕರು:

ಕಲ್ಲೂರ ಸಂಗಣ್ಣ, ಕನ್ನಡ ವಿದ್ವಾನ್; S. T. C.
ಅಧ್ಯಾಪಕ: ವಿ. ಎಂ. ಹೈಸ್ಕೂಲ, ಹುನಗುಂದ

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ: ೧೦೦೦

[ಈ ಪುಸ್ತಕವ ಒಡೆತನ ಲೇಖಕರದು]

ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೯೫೭]

[ಬೆಲೆ: ೦-೪-೦

ಪ್ರಕಾಶಕರು:
ಶ್ರೀ- ಮ. ಪ್ರ. ಸ್ವ. ಹುಚ್ಚಪ್ಪಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು
ಕೋಟೇಕಲ್ಲ (ಕನುತಗಿ)

ಪ್ರಕಾಶನ ಸ್ಥಳ:
ಕನುತಗಿ ಶ್ರೀ ಹುಚ್ಚಪ್ಪಯ್ಯನವರ ವಿರಕ್ತಮಠ

ಪ್ರಕಾಶನ ದಿನ:
ಸತ್ಯಾಭಿಷೇಕ ಮಹೋತ್ಸವ: ಶಕ ೧೮೭೮ ಮಾಘ ಶು. ೧೪
ಬುಧವಾರ ದಿ. ೧೩-೨-೫೭

ಮುದ್ರಕರು:
ವಿ. ಎಂ. ಗಾರವಾಡಮಠ,
ಬೆಂಗಳೂರು: ಶ್ರೀ ಶಿವಶಕ್ತಿ ಮುದ್ರಣಾಲಯ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ.

ಮುನ್ನುಡಿ

ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಗುರು-ಸಮಾಜಗುರು ಶ್ರೀ ೧೦ ನೆಯ ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರನ ಸೇವಾ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ, ಕಮತಗಿ ದೈವದವರ ಪರವಾಗಿ ಶ್ರೀ ಶಿಟ್ಟಿರ ಚನ್ನಮಲ್ಲಪ್ಪನವರಿಂದ ಕಲೆ ಬಂದಮೇರಿಗೆ, ನಾವು ಕಮತಗಿಗೆ ಬಂದೆವು. ಕಮತಗಿ ಮಠದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ, ಕೋಟೀಕಲ್ಲಿನ ರಥನಿರ್ಮಾಣ, ಪೂಜ್ಯ ಅಯ್ಯಪ್ಪಯ್ಯ ದೇವರ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ, ಶ್ರೀ ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರ ಯಾತ್ರೆ, ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರನ ಮೇಲಿನ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರಕಾಶನ- ಈ ಐದು ಕಾರ್ಯಗಳ ಹೊಣೆಯೊತ್ತು, ಪೀಠದ ಎಲ್ಲ ಊರುಗಳ ದೈವದವರನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಗಂಗಾವತಿ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರ ಸಹಕಾರ ಪಡೆದು, ಮರಿದೇವರೊಂದಿಗೆ, 'ಸಿಂಧಿ' ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಗುರುಪಿನ ಕೃಪಾಬಲದಿಂದ ಮೊದಲಿನ ಮೂರು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದೆವು; ನಾಲ್ಕನೆಯದನ್ನು ನಾಳೆ ನೆರವೇರಿಸುವೆವು.

ಕೊನೆಯದಾದ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಾಶನದ ಅಗವಾಗಿ, ಶ್ರೀ ಕಲ್ಲೂರ ಸಂಗಣ್ಣನವರು ಬರೆದ 'ಶ್ರೀ ಹತ್ತನೆಯ ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದ ಪ್ರಕಟನೆಗೂ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಯಿತು. ಪುಸ್ತಕವು ಪುಟ್ಟದಾದರೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಚನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದ್ದು, ಅದು 'ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯ' ಎಂಬಂತಿದೆ. ಹತ್ತು ಹತ್ತು ಅಕ್ಷರದ ತಲೆ ಬರಹಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುನಿಂತ ಹತ್ತು ಪ್ರಕರಣಗಳುಳ್ಳ ಪುಸ್ತಕವು, ಹತ್ತು ನೆಯ ದಿನದ ವಿರೇಷ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಸಂವರ್ಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದುದು ತಾನೇ ಆಗುವದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರನ ಜೀವನ ಸಂದೇಶವು ಭಕ್ತರ ಮನೆ ಮನೆಗೂ ಮುಟ್ಟಲಿ, ಹೃದಯವನ್ನು ತಟ್ಟಲಿ; ಎಲ್ಲರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನೇಪ-ನಮ್ಮದಿಗಳು ಹುಟ್ಟಲಿ - ಎಂಬುದೇ ನಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ.

ಬೇಡು:- ಕಮತಗಿ
ದಿ. ೧೩-೨-೧೯೫೭

ಉದ್ದೇಶಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು
ಉದ್ದೇಶಿಮಠ, ಜಮಖಂಡಿ.

ಅರಿಕೆ.

ಆಧುನಿಕ ಮಹಾನುಭಾವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪರಿಚಯವಾಗಲಿ. ಕೋಟೀ ಕಲ್ಲ (ಕಮತಗಿ) ಪೀಠದ ಪ್ರಚಾರವಾಗಲಿ ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬರೆದ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಪುಸ್ತಕದ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ, ಜನುಬಂಧಿ ಹಾಗೂ ಗಂಗಾವತಿ ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳ ವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ, ಪೀಠಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳಾವ ಶ್ರೀ ಮ. ಪ್ರ. ಸ್ವ. ಹುಚ್ಚಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಶುಭಾಶೀರ್ವಾದವೆಂದು, ಕಮತಗಿ, ದೈವದವರು ಶ್ರೀ ಕೊಪ್ಪಿ ಕಿಡಿಯಪ್ಪನವರ ಮುಖಾಂತರ ೧೫೧ ರೂ.ಯನ್ನು ನೀಡಿ ದುಡಕ್ಕಾಗಿ, ನಾನು ಆ ದೈವದವರಿಗೆ ಚಿರಋಣಿಯಾಗಿರುವೆ. ಪುಸ್ತಕ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನನಗೆ ಯಾವುದೇ ಅನುಕೂಲತೆಯನ್ನೊದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಯಾವತ್ತೂ ಮಹಾಜನರಿಗೂ ನಾನು ತುಂಬ ಆಭಾರಿಯಾಗಿರುವೆ.

ಒಂಟಿಗೂಂದ
ದಿ. ೧೨-೨-೧೯೫೭

ಕಲ್ಲೂರ ಸಂಗಣ್ಣ

ಪರಿವಿಡಿ.

೧. ಕೋಟೀಕಲ್ಲು ಪೀಠದಡಿಗಲ್ಲು	೧
೨. ಹುಚ್ಚಸಿವನಲ್ಲ, ಲೀಲಾಮಲ್ಲ!	೨
೩. ಪಂಥವಗೈದ, ಪಂಡಿತನಾದ!	೮
೪. ಕಾಶಿಯ ವಾಸಿ, ವಿದ್ಯೆಯ ರಾಶಿ.	೧೨
೫. ವಿರಕ್ತ ಪಟ್ಟ, ಪವಿತ್ರ ಘಟ್ಟ.	೧೫
೬. ವಿದ್ಯೆಯ ಪೀಠ, ಆದರ್ಶ ಪಾಠ.	೧೭
೭. ತತ್ವ ಬೋಧ, ಸರ್ವಜನ ಮೋದ.	೨೦
೮. ಮಾತಿನ ಕಲೆ, ಹಿಗ್ಗಿನ ಸೆಲೆ.	೨೧
೯. ರಸಪ್ರಸಂಗ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವರಂಗ.	...	೨೪
೧೦. ಲೀಲೆಮೆರೆದ, ಲಿಂಗಬೆರೆದ!	೨೮

ಕೋಟಿಕಲ್ಲ (ಕಮತಗಿ)
ಶ್ರೀ ಹತ್ತನೆಯ ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರ
(ಕಾಶೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳು)

೧ ಕೋಟಿಕಲ್ಲು ಸೀತದಡಿಗಲ್ಲು

ಪ್ರಕೃತಿ ಶ್ರೀ, ಲೋಕಶ್ರೀ, ಆತ್ಮಶ್ರೀ- ಹೀಗೆ ಒಂದೆ ಎರಡೆ, ಎಲ್ಲ ಸಿರಿಗೆ ತವರುಮನೆಯಂತಿರುವ ಬೆಟ್ಟವೆ 'ಶ್ರೀಶೈಲ.' ಮಂಗಳ ಪರ್ದತ. ಪುಣ್ಯಗಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ. ನಿರ್ವಾಣ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ, 'ನಿರ್ವಾಣೇಶ್ವರ ಗುಹೆ' ಯಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಕುಳಿತ ಶಿವಯೋಗಿಯೊಬ್ಬರು ಆ ಗವಿಯೊಳಗಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ನೆರೆಯ ಸಾಧು-ಸಿದ್ಧರನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ವರದ ಹಸ್ತ ಪಡೆದುಕೊಂಡು, ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ಕೃಪೆಗೂ ಪಾತ್ರ ರಾಗಿ, ಅನೆಗುಂದಿ ದೊರೆಯ ಸೀಮೆಯನ್ನು ತೊರೆದು, ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳ ರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ, ತುಡುಗ- 'ಲಿಂಗಯ್ಯ'ನನ್ನೆ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, 'ಹಳ್ಳಿಗೆ ಏಕರಾತ್ರಿ, ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಪಂಚ ರಾತ್ರಿ' ಎಂಬ ತತ್ವದಂತೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ, ಕೊನೆಗೆ ವಿಜಾಪುರ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿನ 'ಹೆಬ್ಬಳ್ಳಿ' ಗ್ರಾಮದ ಬಳಿ 'ಮಲಾಪಹಾರಿ' ನದಿಯ ದಂಡೆಗೆ ಬಂದು, ಅಲ್ಲಿಂದ 'ಅಶ್ರಮ' ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕೆಲ ದಿನ ಇದ್ದು, ಶರಣ- 'ಬಿಷ್ಣುಪ್ಪ'ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಶಿಷ್ಯ ಲಿಂಗಯ್ಯನನ್ನೊಡಗೊಂಡು, ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೊರಟು, ಮಲಾಪಹಾರಿಯ ತೀರದ ಗುಂಟೆ ಅಲೆಯುತ್ತ, ಮುಂದೆ ಅದೇ ಹೊಳೆ ಹಿಡಿದು ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಹೊರಳಿ ನಡೆದು, ಕಮತಗಿ ಹತ್ತರಿದ್ದ ಕೋಟಿಕಲ್ಲ ದೇಸಾಯಿ ಶಿವನಪ್ಪ ನಾಯಕನ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಕುಳಿತರು.

ಕಮತಗಿ ಶ್ರೀ ಹುಚ್ಚಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಮಠದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ‘ಕಂಚಿನ ಪತ್ರ’ದ ಆಧಾರದಿಂದ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, “ನಿರ್ವಾಣದೇವರು ಲೋಗ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಮೂರು ತಿಂಗಳು ದಿವಸದಲ್ಲು, ಹಾಲು-ತುಪ್ಪ-ಸಕ್ಕರೆ ಸಲಿಸಿಕೊಂಡು, ಆಸನ ಬಲಿದು ಇದ್ದರು. ಅಂಗೈಯೊಳಗೆ ಲಿಂಗವ ಧರಿಸಿ, ಕಂಚಿನ ಕಟಿಸೂತ್ರ ಕೈಸವ ಧರಿಸಿದ್ದರು. ಎಡಮುರಿ ಶಂಖ, ಬಲಮುರಿ ಬೆತ್ತ, ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಏಕ ಮುಖದ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯ ಧರಿಸಿ, ಜಡೆಯ ಸುತ್ತಿ ಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಬೂದಿಪೂಸಿ, ಶಕ ೧೫೦೦ ಶ್ರೀ ಮುಖನಾಮ ಸಂವತ್ಸರ ದಲ್ಲಿ ಆಸನ ಬಲಿದಿದ್ದರು.”

ಒಂದು ದಿನ ಲಿಂಗಯ್ಯ ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ, ಕಮತಗಿಗೆ ಕಂಠೇ ಭಿಕ್ಷುಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಇತ್ತ ನಿರ್ವಾಣದೇವರು ಶಿವಯೋಗ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ವೈಮುರತರು. ಅಂದು, “ನಿಜ ಶ್ರಾವಣ ಸೋಮವಾರ-ಶುಕ್ಲ-ಪಾಡ್ಯ ಹಸ್ತಾ ನಕ್ಷತ್ರ, ಪುನರ್ವಸು ಮಳೆ ಆ ವರ್ಷ ಘನವಾಯಿತು.” ಹೊಳೆ ಬರುವ ಸಪ್ತಳ, ಹೊರಸೂಸಿ ಬರುವ ಲಕ್ಷಣ. “ಹೊಳೆ ಬಂದಿದೆ! ಹುಚ್ಚ ಸ್ವಾಮಿಗಳೇ, ಏಳಿರಿ, ಏಳಿರಿ!!” ಎಂದು ತೋಟದ ಆಳುಗಳು ಕೂಗುತ್ತ ಕಾಲಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದರು. ಹೊಳೆಯು ಲೆಕ್ಕೇಮೆಳೆ ಹೊಕ್ಕು, ತೋಟದ ನಡುವೆ ಹಾಯ್ದಿತು. “ಪಾಪ ಹೊಳೆ ಹಾಯ್ದು ಹುಚ್ಚ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಸತ್ತುಹೋದರು!” ಎಂದು ಮಂದಿ ಮರಗಿದರು.

ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹೊಳೆ ಮುಳುಗಿ ಹೋದರೆಂಬ ಸುದ್ದಿಕೇಳಿ, ದೇಸಾಯಿ ಶಿವನಪ್ಪನು ಅದೇ ಹಳವಂಡದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದಾಗ, ಅವನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ‘ಶಿವಣ್ಣಾ, ನಾವು ಅನಂದದಿಂದಿರುವೆವು; ನಾಳೆ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಾ’ ಎಂದು ಟೋರೋ ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಮರುದಿನ ಅವನು ಕಮತಗಿಗೆ ಬಂದು, ಹೊಳೆಯೆಳದ ಮೇಲೆ, ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಸಮಾಧಿಗೆ ಕುಳಿತ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಗೊತ್ತುಹಚ್ಚಿ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗೆಬರಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಒಬ್ಬನ ಕೈಗೆ ಜಡೆ ಹತ್ತಿದವು. ಸುತ್ತಲಿನ ವಂಡು ತೆಗೆಯಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಕೈಮುಗಿದು, ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ ನೆಸ್ಟವಾಗಿ ಕುಳಿತ ಮಹಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹೊಳೆದರು! ಮಂದಿಯ ಗದ್ದಲಕ್ಕೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕಣ್ಣೆರೆದರು!! ದೇಸಾಯಿಯು ಅವರನ್ನು

ಕಮತಗಿಗೆ ಕರೆತಂದು, ತನ್ನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿಳಿಸಿದನು. ಆ ಅರಮನೆಯೇ 'ಅರಮತ'ವಾಯಿತು. ಅವರು 'ಹೊಳೆ'ಯಲ್ಲಿ ಲೀಲೆ ತೋರಿದರಲ್ಲವೇ? ಜನ ಅವರನ್ನು 'ಹುಚ್ಚ'ರೆಂದು ಕರೆದರಲ್ಲವೇ? ಇದರಿಂದಾಗಿ, ನಿರ್ದಾಣಿ ದೇವರು 'ಹೊಳೆ ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರ'ರಾದರು. ಅವರ ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಾನದ ಸ್ಮಾರಕವಾಗಿ 'ಹೊಳೆಗದ್ದುಗೆ'ಯಿದೆ; ಅದೀಗ ಹೊಳೆಯ ನಡುವೆ ಆಗಿದೆ. ಈಗಲೂ ಆ ಗದ್ದುಗೆಗೆ ಭಕ್ತರು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಶಿವನವನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಹೊಳೆಹುಚ್ಚೇಶ್ವರರು ಕೋಟಕಲ್ಲಿನ ಅವನ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಉಳಿದು, ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾದ ಅವನಿಗೂ ಮತ್ತು ಅವನ ಮನೆತನದವರಿಗೂ ಶಿವದೀಕ್ಷೆಮಾಡಿದರು. ದೇಸಾಯಿಯು ಗುರುಗಳಿಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ, "ಮಾರ್ಗದ ಹಾಸಲು, ಎತ್ತಿಗೆ ರೂವಿ, ಮೂರು ಮಾಲಿನೋಕಗೆ ಪಸಿಕೆ, ಒಕ್ಕಳ ಉಪ್ಪು, ನಾಗಳ ನೆಲ್ಲು" ಇವೆಲ್ಲವು ನಿಡಗುಂದಿ, ಗುಳೇದಗುಡ್ಡ, ಪರ್ದತಿ ಮುಂತಾದ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲುನಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದನು; 'ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ತನ್ನ ಮನೆತನದವರು ಶಿವಯೋಗಿಗಳವರ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕು; ತನ್ನ ಬಳಿಯು ಹಬ್ಬಿದ ಹಾಗೆ ಅವರ ಬಳಿಯೂ ಹಬ್ಬಬೇಕು.' ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿ ಕೊಡಲು ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡನು; ತನ್ನ ತೋಟದ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೇ ಶಿವಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟನು; ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ತನ್ನ ಸಟ್ಟದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಮಠದ ಸುತ್ತಲೂ ತಿರುಗಹೆಚ್ಚಿ, ಅದು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡಿ ಬಂದಿತೋ ಅಷ್ಟೆಲ್ಲ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಶಿವಯೋಗಿಗಳವರ ಪಾದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ಗುರುಗಳ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾಯಿತು. ಕೋಟಕಲ್ಲಿಗಳಿಗೆ ೫ ಹೊಳೆಹುಚ್ಚೇಶ್ವರ ನಿರಂಜನ ಪೀಠದ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ, ಮಸೀದಿಯು ಮಠವಾಗಿ, ಗಿರಿಮಠ ವೆಂದು ಕಮತಗಿ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ; ಗೂಳಿಯು ಮೆತ್ತಗಾಗಿ 'ಭಿಕ್ಷಾಕಾಯಕ' ಮಾಡಿ ಪ್ರಾಣ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ 'ಗೊಳೆ ಗದ್ದುಗೆ'ಯು ಕೋಟಕಲ್ಲಿ ಮಠದಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃಗೃಹದ ಮುಂದೆ ಇಂದಿಗೂ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದೆ. ಸ್ವಾಮಿಗಳು 'ಮದುವೆಯಿಂದ ಮಠದ ಬಳಿ' ಎಂದು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯ ಲಿಂಗಯ್ಯ

ನಿಗೆ ಲಗ್ನ ಮಾಡಿದರು; ಅವನ ನಡು ಮಗ 'ನಿರ್ವಾಣ ಮರಿದೇವ'ನಿಗೆ ತಮ್ಮ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದರು. "ಶಿವಣ್ಣಾ, ನಿನ್ನ ದೇಸಾಯಿ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ವಂಶದವರ ಹೊರತು ಮತ್ತಾರೂ ಒಡೆಯ ರಾಗುವದಿಲ್ಲ; ನಾವು ಪುನಃ ಹತ್ತನೆಯ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ದರ್ಶನ ಕೊಡು ವೆವು; ಲಿಂಗಯ್ಯನ ವಂಶಜರೇ ಈ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗುತ್ತ ಹೋಗುವರು." ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡಿಸಿ, ತಾವು ಸೂಚಿಸಿದ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿ ಯಾಗಿ ಲಿಂಗವಲ್ಲಿ ಬೆರೆದರು.

೩೭೮ ವರ್ಷದ ಹಿಂದಿನ ಶ್ರೀ ಕೋಟೆಕಲ್ಲ (ಕಮತಗಿ) ಹೊಳೆ ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರ ವಿರಕ್ತ ಪೀಠದ ವಂಶಾವಳಿಯು ಇಂದಿನ ತನಕ ಕೆಳಗಿನಂತಿದೆ:-

ನಿರಂಜನ ವಂಶಾವಳಿ

೧	ಶ್ರೀ ಹೊಳೆಹುಚ್ಚೇಶ್ವರ	ಕರ್ತೃಗದ್ದಿಗೆ—ಕೋಟೆಕಲ್ಲಲ್ಲಿ
೨	,, ನಿರ್ವಾಣಸ್ವಾಮಿ	ಗದ್ದಿಗೆ ,,
೩	,, ಶರಣಾರ್ಯಸ್ವಾಮಿ	,, ,,
೪	,, ಹುಚ್ಚಪ್ಪಯ್ಯಸ್ವಾಮಿ	,, ,,
೫	,, ಮುರುಘೇಂದ್ರಸ್ವಾಮಿ	,, ,,
೬	,, ಲಿಂಗಾರ್ಯಸ್ವಾಮಿ	,, ,,
೭	,, ಚನ್ನವೀರಸ್ವಾಮಿ	,, ಕಮತಗಿಯಲ್ಲಿ
೮	,, ಹುಚ್ಚೇಂದ್ರಸ್ವಾಮಿ	,, ,,
೯	,, ಮುರುಘಾರ್ಯಸ್ವಾಮಿ	,, ,,
೧೦	,, ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರ(ಕಾಶೀಸ್ವಾಮಿ)....	,, ಕೋಟೆಕಲ್ಲಲ್ಲಿ
೧೧	,, ಮುಪ್ಪಯ್ಯಸ್ವಾಮಿ	,, ಕಮತಗಿಯಲ್ಲಿ
೧೨	,, ಹುಚ್ಚಪ್ಪಯ್ಯಸ್ವಾಮಿ	

ಶಕ ೧೮೭೮ ದುರ್ಮುಖಿನಾಮ ಸಂವತ್ಸರ ಮಾಘ ಶು. ೧೪ ಬುಧ ವಾರ ದಿ. ೧೩-೨-೫೭ ರಂದು, ಮಹಾ ತಪೋನಿಷ್ಠರಾದ ಶ್ರೀ ಪ್ರ. ಸ್ವ. ಅರಳಾವಿ ದುರದುಂಡೇಶ್ವರ ಮಠದ ಮಹಾಂತೇಶ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ

ಗಳವರ ವರದ ಹಸ್ತದಿಂದ, ಶ್ರೀ ಅಯ್ಯಪ್ಪಯ್ಯ ಮರಿದೇವರ ಅನುಗ್ರಹ ಸ್ಥಲ ನಿರಂಜನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವು, ಪರಮಪೂಜ್ಯ ದಾಸೋಹ ಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಮ. ಪ್ರ. ಸ್ವ. ಕೊಪ್ಪಳ ಗವಿಮಠದ ಗವಿಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ, ಶ್ರೀ ಮ. ಪ್ರ. ಸ್ವ. ಗಳಾದ ಚಮುಖಂಡಿ ಹಾಗೂ ಗಂಗಾವತಿ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಅಧಿಪತ್ಯದ ಕೆಳಗೆ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನೆರವೇರಿತು.

— — — — —

೨ ದುಚ್ಚೇನಿನಲ್ಲ, ಲೀಲಾಮಲ್ಲ!

“ನಾವು ಪುನಃ ಹತ್ತನೆಯ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ದರ್ಶನಕೊಡುವೆವು.” ಎಂಬುದಾಗಿ ಕರ್ತೃ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಅಪ್ಪನೆಯಾದುದರಿಂದಲೂ; ೨ ನೆಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ ೯ ನೆಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರೆಗೆ ಆಗಿಹೋದವರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತ ೧೦ ನೆಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ದೇವನೂಪುತಿ, ವಿದ್ಯತ್ತು, ಮತ್ತು ಸ್ವೇರಾಗ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೆಸರುಮಾಸಿಯಾದುದರಿಂದಲೂ; ಹಾಗೂ ೧೦ ನೆಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಮೂಲ ಕನಾಂಗಿಯೇ ಕೋಟಿಕಲ್ಲ (ಕಮತಗಿ) ಪೀಠದ ಬೆಳಕು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಬಿದ್ದು ಬಂದಿರಲೂ, ನಾವು ೧೦ ನೆಯರಾದ ಶ್ರೀ ದುಚ್ಚೇಶ್ವರ (ಗಾತ್ರಿಸ್ವಾಮಿ) ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ನೆರೂಪಿಸುತ್ತೇವೆ:—

೯ ನೆಯವರಾದ ಮುರುಘಾದೃಶ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಅಣ್ಣ ಮುಪ್ಪಯ್ಯನು ಕಾಕದ ಯಾವತ್ತೂ ‘ಜಮೀನು’ ಗಳ ಸಾಗುವಳಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ದುಡಿಯುವದೇ ಅವನ ಜೀವನಮಂತ್ರ; ತನ್ನ ದುಡಿಮೆಯ ಫಲಶ್ಚಾಂತದಿಂದ ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ದುಡಿಯ ಹೆಚ್ಚುವದೇ ಅವನ ಮಂತ್ರ; ನೇಗಿಲವೇ ಅವನ ಯಂತ್ರ. ಕೈವಾಡುಕೂಲಿಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಪತ್ನಿಯೇ ದೊರೆತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳೇ ವೀರಮ್ಮ. ರಕ ೧೮೦೩ (೧೮೫೧) ವ್ಯವಸಾಯ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಕಮತಗಿಯೊಳಗೆ ಶಿವಶರಣೆ

ವೀರನ್ಮನು ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಗಂಡು ಮಗುವನ್ನು ಹೆತ್ತಳು. ಅವನ ಹೆಸರು 'ಹುಚ್ಚಯ್ಯ.' ಅವನು ಬಿದಿಗೆಯ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಬೆಳೆದನೆಂದು ಬೀರೆ ಹೇಳಬೇಕೆ?

ಉಡಾಳತನವೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಉಜ್ಜಲ ಭವಿಷ್ಯದ ಮುಂಗುರುತಾಗುವದೋ ಏನೋ! ಸ್ವಾಮಿ ಮುರುಘಾರ್ಯರು ಹುಚ್ಚಯ್ಯನಿಗೆ ಅವನ ಇಬ್ಬರು ಅಣ್ಣಂದಿರ ಜೊತೆಗೆ ದೀಕ್ಷೆ ಕೊಡಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಸೇವೆಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರು. ಮನಸ್ಸು ಬಂದರೆ, ಹುಚ್ಚಯ್ಯನು ಗುರುಸೇವೆ ಮಾಡುವನು; ಇಲ್ಲವಾದರೆ, ಹರಿದಂಗಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕಮತಗಿಯಲ್ಲಿ ಗಣ ಗಣ ತಿರುಗಾಡಿ ಬರುವನು; ಬರಿ ಮೈಯಿಂದ ಚಳಿ-ಮಳೆ-ಗಾಳಿ-ಬಿಸಿಲೆನ್ನದೆ ಮನ ಬಂದತ್ತ ಓಡಾಡುವನು; ಇಡಿದಿನ ಉಪವಾಸವಿದ್ದರೆ, ಇನ್ನೊಂದುಬಾರಿ ರಾತ್ರಿಯತನಕ ವೃಷ್ಟಾನ್ನವನ್ನು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಉಣ್ಣುವನು; ತುಂಬಿ ಯೆರಡು ಮಾಡದೆ ಗಪ್ಪಗಡದು ಇರುವನು; ಮತ್ತೊಂದುಬಾರಿ, ಏನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಮಾತಾಡುವದನ್ನು ಬಿಡಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲವೆನ್ನವನಂತೆ ಮಾತಾಡಿಯೇ ಮಾತಾಡುವನು. ಗಿಡ-ಗುಡ್ಡ ಏರುವದು, ಭಾವಿ-ಕೆರೆ ಹಾರುವದು, ತುಂಬಿದ ಹೊಳೆ ಬೀಳುವದು, ಆಟ-ನೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತುಗಳೆಯುವದು, ತೀರು, ಮದುವೆ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುವದು, ಕಾಲುಕೆದರಿ ಜಗಳ ತೆಗೆಯುವದು, ಇವೇ ಅವನ ಹಗಲಿರುಳಿನ ಕೆಲಸಗಳು. ಮೊದ ಮೊದಲು ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಆ ಊರಿನ ಕನ್ನಡ ಶಾಲೆಯ ಮುಖ್ಯಾಧ್ಯಾಪಕ ಕೈ. ವಾ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಮರದ ಚನ್ನಪ್ಪನಿರ ಕನ್ನಡ ಹೇಳಿಸಿಯೂ ನೋಡಿದರು; ಅದೆಲ್ಲಾ ಬೋರುಗಲ್ಲಮೇಲೆ ಮಳೆಗರೆದಂತಾಯಿತು. ಮರಿ-ಹುಚ್ಚಯ್ಯನು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಕ್ಷರ ಶತ್ರೂನೂ, ಉಡಾಳನೂ, ಹಾಗೂ ವಿಲಕ್ಷಣ ಮೂರ್ತಿಯೂ ಆದುದರಿಂದ, ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಚಿಂತೆ ಹತ್ತಿತು; ಹುಚ್ಚಯ್ಯನು ಎಲ್ಲಿ ಹುಚ್ಚನಾಗುವನೋ ಎಂಬ ಹುಚ್ಚೇ ಹಿಡಿದಂತಾಯಿತು. ಹುಚ್ಚಯ್ಯನಿಗೆ ಹುಚ್ಚನೆನ್ನಲಿಕ್ಕೂ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ಅವನ ಕೆಳಗಿನ ಬಾಲಲೀಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ದೈವಿಕ ಶಕ್ತಿಯು ಎದ್ದುನಿಂತಿದೆ:—

೧) ಹುಚ್ಚಯ್ಯನು ಒಮ್ಮೆ ಪತ್ರಿ ತರಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ, ಹೊಳೆ

ಯಲ್ಲಿ ಅಡಿ, ಹಾಗೆಯೇ ಬಂಗ್ಲೆಯಿಂದ ಮಠಕ್ಕೆ ಮರಳಿದನು. ಗುರುಗಳು ಸಿಕ್ಕಿಗೊಂಡು ಬೆತ್ತದಿಂದ ಥಳಿಸಿದರು. ಕೂಡಲೆ, ಅವನು ಹಿತ್ತಲ ಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ಧಡಮ್ಮನೆ ಹಾರಿಬಿಟ್ಟನು. ಗುರುಗಳು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಹುಚ್ಚಯ್ಯನ ಸುಳಿವೇ ಇನ್ನಿಲ್ಲ. 'ಹುಚ್ಚಯ್ಯನು ಓಣಿಯಲ್ಲಿ 'ಅಡುತ್ತಿರುವನು' ಎಂದು ಒಬ್ಬನು ಓಡಿಬಂದು ಹೇಳಿದಾಗಲೆ, ಗುರುಗಳಿಗೆ ಹೋದ ಜೀವ ಬಂದಹಾಗಾಯಿತು.

೨) ಹುಚ್ಚಯ್ಯನು ಹೆಣ್ಣು ಹುಟ್ಟಿದ ಮನೆ ಹೊಕ್ಕು, ಅಲ್ಲಿನ ತೊಟ್ಟಿಲನ್ನು ತೂಗಿ ಹಾಡಿದರೆ, ಮುಂದೆ ಗಂಡುಮಗು ಹುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದುವೇಳೆ, ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿನ ಯಾವದೇ ಕೂಸನ್ನು ಅವನು ತೆಗೆದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಟ್ಟರೆ, ಆ ಮಗು ಸಣ್ಣಾಗಿ ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲೇ ಸಾಯುತ್ತಿತ್ತು.

೩) ಒಂದುವರೆ, ಮಳೆಯಾಗದೆ ಬೆಳೆಯೋಣಗಿದಾಗ, ಹುಚ್ಚಯ್ಯನು ಊರಲ್ಲಿ ಬೆಳದಿಂಗಳೊಳಗೆ ಕೊಡೆ ಏರಿಸಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಾಡಿದನು. ಆಗಲೆ ಮಳೆಯಾಯಿತು; ಜೆಳೆ ಬಂದವು.

೪) ಒಂದುದಿನ, ಹುಚ್ಚಯ್ಯನು ಓರಿಗೆಯವರೊಡನೆ ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಹುಡುಗ ಹುಡುಗರಲ್ಲಿ ಜಗಳಕ್ಕಾರಂಭವಾಯಿತು. ಆಗ ಹುಚ್ಚಯ್ಯನು, "ನೀವೀಗ ಜಗಳಾಡಿದಂತೆ, ಇನ್ನು ಮೂರು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಊರಲ್ಲೂ ಜಗಳ ನಡೆಯುವದು;" ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದಂತೆಯೇ, ಊರಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬಣವಾಗಿ ಭಾರೀ ಜಗಳ ನಡೆದು, 'ಮಾರಾ ಮಾರಿ' ಯಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯಿತು.

೨ ಪಂಥವಗೈದ, ಪಂಡಿತನಾದ!

ತುಂಬರ ಮನಸ್ಸು ಒಮ್ಮೆ ತಿರುಗಬಾರದೆ ತಿರುಗಿದರೆ, ಅವರಿಗೂ ಮುಂದೆ ಒಳ್ಳೆಯ ದಾರಿಯು ಸಿಕ್ಕೇ ಸಿಗುವದು. ಒಂದುದಿನ ಇಳಿಹೊತ್ತಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕಮತಗಿ ಮಠದಲ್ಲಿ ಎದುರಿನ ಮೇಲಿನ ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತಿದ್ದರು. ಅವರ ಮುಂದೆ ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಹುಚ್ಚಯ್ಯನು ನಿಂತಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಹುಚ್ಚಯ್ಯನ ಚಿಗಪ್ಪನ ಮಗ ಮುರಿಗೆಯ್ಯನು ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಆದೇಶದಂತೆ, ದಕ್ಷಿಣಾದಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ತತ್ತ್ವದ ಹಾಡು ಗಳನ್ನೂ, ಮತ್ತು ಒಂದು ಮಂಗಳಾರತಿ ಪದವನ್ನೂ, ಶುದ್ಧವಾಗಿಯೂ, ಮಧುರವಾಗಿಯೂ, ಅರ್ಥ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮುವಂತೆ ಹಾಡಿ ತೋರಿಸಿದನು. ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಮುರಿಗೆಯ್ಯನನ್ನು ಮುಂದೆ ಕರೆದು ಬೆನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸಿ, “ಇದ್ದರೆ ನಿನ್ನಂತಹ ಹುಡುಗನಿರಬೇಕು!” ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಹೊಗಳಿ, ಅವನಿಗೆ ೨ ರೂ. ಬಹುಮಾನವಿತ್ತು ಮೋತ್ತಾಪಿಸಿದರು. ಅದೇ ಕ್ಷಣ, ಹುಚ್ಚಯ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು, “ಶತದಡ್ಡಾ, ಮುದುಕನಾಗುತ್ತೆಬಂದಿ. ವಿದ್ಯೆ ಇಲ್ಲದವನು ಹದ್ದಿಗಿಂತ ಕಡೆ! ನಿನ್ನ ದುರ್ಮುಖವನ್ನು ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ದುಃಖವೆನಿಸುವದಿಲ್ಲವೆ? ಗಾದೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡುವವನು ನೀನು!” ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಜನರಮುಂದೆ ಛೇ ಛಾ ಹಾಕಿದರು. ಪೂರೈ ಜನ್ಮದ ಸಂಸ್ಕಾರವಾಗಿ, ಹುಚ್ಚಯ್ಯನಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿದ ಧೈವಿ ಶಕ್ತಿಯ ಬಗೆಗೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಅಭಿಮಾನವಿದ್ದರೂ, ಆ ಶಕ್ತಿಯ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯೆಯು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವೆಂದು, ಅವರು ಸಂದರ್ಭೀತವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದರಷ್ಟೆ? ಇತ್ತ ಹುಚ್ಚಯ್ಯನು ತನ್ನ ದಡ್ಡತನಕ್ಕೆ ತೀರಾ ನಾಚಿಕೆ ಪಟ್ಟನು ಅದೇ ದಿನ ಮುಚ್ಚಂಜೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ೨ ನೆಯವರಾದ ಚನ್ನವೀರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಗದ್ದುಗೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಅನನ್ಯ ಭಾವದಿಂದ, “ಸ್ವಾಮಿ, ನಿನ್ನ ಪಾದ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಪಂಥ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ವಿದ್ಯಾವಂತನಾಗಿಯೇ

ತಿರುಗಿ ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುವೆ, ನಿನ್ನ ದಯವಿರಲಿ; “ಎಂದವನೇ ಹುಚ್ಚಯ್ಯನು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳದೆ ಕೇಳದೆ ಹಿತ್ತಲಬಾಗಿಲಿಂದ ಹೊರ ಬಿದ್ದನು.

ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಿಂದ ಗುಳೇದಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಹುಚ್ಚಯ್ಯನು ತಮ್ಮ ಮಠದ ಭಕ್ತ ಕೈ. ವಾ. ಹೆಗಡಿ ಮಲ್ಲಪ್ಪನ ನೆರವಿನಿಂದ ಹೊಸ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿನ ಮುರುಘೇಂದ್ರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಆ ಪೇಟೆಯ ಗೃಹವದರ ಮುಂದೆ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಯುವ ತನ್ನ ಹಂಬಲವನ್ನಿಟ್ಟು, ಅಂಕಲ ಕೋಟಿ ಶರಣರ ಪಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಪ್ರವೇಶ ದೊರೆಯಬೇಕಾಗಿ ಕೇಳಿ ಕೊಂಡನು. ‘ಗಲ ವರದ ಈತನು ಇನ್ನೇನು ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಯುವನು? ಈತ ನಿಗೇನು ವಿದ್ಯೆ ಹತ್ತುವದು?’ ಎಂದು ನಕ್ಕು ಮಾತನಾಡಿದ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೆ, “ಇರಲಿ, ಈತನಿಗೊಂದು ಸಂಧಿಯೊದಗಿಸಿ ಕೊಡಿರಿ. ನೋಡೋಣ.” ಎಂದು ದೈವದವರು ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವೇಳಿ, ಹುಚ್ಚಯ್ಯನನ್ನು ಪಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟರು. ಅಂಕಲಪಿಯಿಂದ ಅವನ ವಿದ್ಯಾರಂಭವಾಯಿತು. ಮೊದಲ ನೆಯ ದಿನ ಸಣ್ಣ ದೊಡ್ಡ ಪಾಠಿಕರು ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಆಠಕವಾದಿದರು. ಹುಚ್ಚಯ್ಯನು ಮಾತ್ರ ಇದಾವುದನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ, ತಾಳ್ಮೆ-ಜಿಗುಟುತನಗಳಿಂದ ಮುಂಚೆ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಓದಿದನು; ಜೊತೆಗೆ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಥಮ ಪುಸ್ತಕವನ್ನೂ ಮುಗಿಸಿದನು. ಅವನ ವಿದ್ಯೆಯ ಲಕ್ಷ್ಯವು ತಿಳಿದು, ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೂ ಆನಂದವಾಗದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಅವನು ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷ ಓದಿರ ಬೇಕು. ಪಾಠಶಾಲೆಯು ನಿಂತುಹೋಯಿತು.

ಹುಚ್ಚಯ್ಯನಲ್ಲಾದರೂ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯೆಯ ಲಪಲವಿಕೆಯು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ನಡೆಯಿತು. ಗುಳೇದಗುಡ್ಡದಿಂದ ನೆಟ್ಟಗೆ ನಾಯಕಲ್ಲಿಗೆ ನಡೆದೇ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿನ ಪಾಠಶಾಲಾಧ್ಯಾಪಕರಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ಕಂಡು ವಿಚಾರಿಸಿದನು. “ವಾರದ ಮನೆ ಸಿಗುವದಿಲ್ಲ. ಕಂಠೇಭಿಕ್ಷವೆತ್ತಿ ಕಲಿಯುವಂತಿದ್ದರೆ ಇರಬಹುದು.” ಎಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಹುಚ್ಚಯ್ಯನು ಮನ್ನಿಸಿದನು. ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡವನಾದರೂ, ದೊಡ್ಡಮಠದ ಮರಿದೇವನಾದರೂ, ಊರಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚಾಯವೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಒಪ್ಪಿದುದನ್ನು

ನೋಡಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಅಶ್ವತ್ಥವಾಯಿತು. ಪಾಠಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಹುಚ್ಚಯ್ಯನು ಕೊಟ್ಟ ಪಾಠವನ್ನು ಚಿತ್ತಗೊಟ್ಟು ಬೇಗ ಬೇಗನೆ ಕಲಿತು ಒಪ್ಪಿಸುವನು; ಜಾಣನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ೨-೩ ತಿಂಗಳು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ, ಅವನ ಸಹಪಾಠಿಯೊಬ್ಬನು ಶಾಲೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದದ್ದರಿಂದ, ಆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ವಾರದ ಮನೆಯು ಹುಚ್ಚಯ್ಯನಿಗೆ ದೊರೆಯಿತು. ತಾಸೆ ರಡು ತಾಸು ಪೂಜೆ-ಪುನಸ್ಕಾರದಲ್ಲೇ ಹೋಗದೆತ್ತಿದರಿಂದ, ಅಭ್ಯಾಸದ ಕಡೆಗೇನೇ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷ್ಯ ಹಾಕಿದ ಹುಚ್ಚಯ್ಯನು ತನಗೆ ಅಯ್ಯಾಚಾರ ವಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ಕುಂಟು ನೆವ ಮುಂದುಮಾಡಿ, ಆ ವಾರದ ಮನೆಯಿಂದ ಹಾಗೆಯೇ ಪುಸುಗಿಕೊಂಡನು. ಮತ್ತೆ ಕಂತೇಭಿಕ್ಷೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅಜಮಾಸು ಮೂರುವರ್ಷವಿದ್ದು, ಓದನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ಹೆಚ್ಚಿನ ಓದಿಗಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅನುಮತಿಯಂತೆ ಗದಗಿನ ಜಗದ್ಗುರು ಜೋಂಟಿದಾರ್ಯರ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಾಠಶಾಲೆಗೆ ಹೊರಟು ಬಂದನು.

ಆ ಮಹಾ ಪಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುಚ್ಚಯ್ಯನ ಪಾಠಕ್ಕಾರಂಭವಾಯಿತು. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಅವನ ವಿದ್ಯಾಪ್ರಾಧಿಮೆ-ಗ್ರಹಣ ಶಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಬೆರಳು ಕಚ್ಚಿದರು. ಅವನ ಮುಖವಮೇಲೆ ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಪಾಂಡಿತ್ಯ-ವಿರಕ್ತಿಗಳ ಚಿಹ್ನೆವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು, “ಹುಚ್ಚೇಶಾ, ನಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ನೀನು ನಮ್ಮ ಪಾಠ ಶಾಲೆಗೆ ಬಂದಿರುವಿ. ನೀನು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತ ರತ್ನವಾಗಿ ಬೆಳಗುವಿ!” ಎಂಬುದಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಮಾಸಿಕ ಪರೀಕ್ಷೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಒಡನುಡಿದರು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ, ಜಗದ್ಗುರುಗಳು ಆಗಮಿಸಿ, ಹುಚ್ಚಯ್ಯನ ಕಡೆಗೆ ಬೆರಳು ಮಾಡಿ, “ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೆ, ಈತನಾರು? ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿ!” ಎಂದು ಸಾಶಂಕರಾಗಿ ಕೇಳಿದರು. ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ದಿಗಿಲು ಬಡಿಯಿತು; ಯಾಕಂದರೆ, ಹುಚ್ಚಯ್ಯನು ಮುರುಘಾ ಸಮಯದವನೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಜಗದ್ಗುರುಗಳಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಅವನ ಮಠದ ನಿಜಸಂಗತಿಯನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿದರು. ಜಗದ್ಗುರುಗಳು, “ಎಲೋ ಹುಚ್ಚಾ, ಮುರಗೇ ಸಮಯದವರಿಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗು” ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸುವದೊಂದೇ ತಡ, ಹುಚ್ಚಯ್ಯನು ತನ್ನ ಗಂಟು-ಗದ್ದೆ

ಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು, ನೇರವಾಗಿ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದನು.

‘ಮನವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗವಿವಿಧ’: ಹುಚ್ಚಯ್ಯನು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿದನು; ಮೂರು ಸಾವಿರ ಮಠಕ್ಕೆ ನಡೆದನು. ಲಿಂ. ಜಗದ್ಗುರು ಗುಂಗಾಧರ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ಗಳವರನ್ನು ಕಂಡನು. ಗವಗಿನ ತೋಟವಾಡ್ಯರು ಚೀಲಾಳ ಸಮಯದವರಾದರೆ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯ ಗಂಗಾಧರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕುಮಾರ ಸಮಯದವರು. ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಕೊಂಚ ಅಳುಕಾದರೂ, ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಸಮಯದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ದೈನ್ಯಭಾವದಿಂದ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಅದೇಕೋ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲು ಹುಚ್ಚಯ್ಯನು ತ್ರೀಗುರು ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದಾಸೋಹ ಮಂದಿರ ದಲ್ಲಿದ್ದು, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಸಾಗಿಸಿದನು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳಾದ ಬಳಿಕ, ಕ್ರೈ. ವಾ. ಕಂಸಳ್ಳಿ ಮಡಿವಾಳಪ್ಪ ನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಮರಿ ಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಪಡೆದು, ಹುಚ್ಚಯ್ಯನು ದಾಸೋಹ ಬಿಟ್ಟು, ಆ ಶೀಲವಂತ ಶಿಷ್ಠಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಅವನಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಲಹೆಗಾರನಾಗಿ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬೆಲ್ಲವಾಗಿ ನಡೆದು ಕೊಂಡನು; ವ್ಯಾಕರಣ ತೀರ್ಥ ಕ್ರೈ. ವಾ. ಪಂ. ಬೆಸಕನಹಳ್ಳಿ ಗುರು ಮೂರ್ಮಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಗಳವರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಕೌಮುದೀ, ಬಾಲ ಮನೋರಮಾ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡು, ವ್ಯಾಕರಣಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ಎಂದಿನಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅವನು ತನ್ನ ಗುರುಭಕ್ತಿ, ಪರಿಶ್ರಮ, ಚಾತುರ್ಯ ಮುಂಗಾದ ಗುಣಗಳಿಂದ ಗಾಢ ಅಪ್ಪಣೆ ಹೊಂದಿ ತುಸು ದಿನವೆ ಬೆಳೆ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬಂದನು: ಈವಾಗ ಅವನು ಕಿರಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಬಿಡುವು ದೊರೆತಾಗ ಪಾಠ ಹೇಳುವ ಪರಿಪಾಠ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡನು. ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿ ಸವನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಅಲ್ಲಿನ ಮಹಾ ಪಾಠಶಾಲೆಯ ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಯ ಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಭಾಗವಹಿಸಿ, ಪ್ರತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ವೈಭವವನ್ನು ಸೂರೆಗೈದು, ಪಾಠಶಾಲೆಗೇನೆ ಮುಖವೆಂದನಾದನು; ಅಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಮೂರುವರೆ ವರು, ಕನ್ನಡ-ಸಂಸ್ಕೃತ

ಗಳಿರಡರಲ್ಲೂ, ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡನು; ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕವನಗಳನ್ನೂ, ಬಿಡಿ ಬಿಡಿ ಲೇಖನಗಳನ್ನೂ ಬರೆಯಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದನು; ಚರ್ಚಾಕೂಟದಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಗತಕ್ಕೊಂಡು, ಮುಂದಾಳು - ಮಾತುಗಾರನೆನಿಸಿಕೊಂಡನು. ಒಟ್ಟಿಗೆ, ಅವನು ಸರ್ವವಿಧದಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾದನು; ಪಂಥದಂತೆ ಪಂಡಿತನಾದನು.

೪ ಕಾಶಿಯವಾಸಿ, ವಿದ್ಯೆಯ ರಾಶಿ.

ಐಷ್ಠ್ಯದಿನ ಹುಚ್ಚಯ್ಯನು ಮನೆ-ಮಾರು, ಮಠ-ಮಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಮರೆತು, ಕನಸು ಮನಸಿನಲ್ಲೂ ತಮ್ಮೂರನ್ನು ನೆನಿಸದೆ, ಕೇವಲ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯನಾಗಿದ್ದನಷ್ಟೆ? ಇದೀಗ ಅವನಿಗೆ ತಮ್ಮೂರ ನೆನಪಾಗಿ, ತಮ್ಮೂರಿನ ಕೈ. ವಾ. ಕೊಳ್ಳಿ ಶಂಕರಪ್ಪನ ಮುಖಾಂತರ ಪ್ರಮುಖರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿ, ತಾನು ಮಠ ಬಿಟ್ಟುಗಿಳಿದು ಅಂದಿನತನಕ ಪಟ್ಟ ಅನುಭವವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯಬರುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿ, ತನ್ನ ಗುರುಗಳಿಗೂ ಆ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡು ಪತ್ರ ಬರೆದನು. ಶಂಕರಪ್ಪನು ಕಮತಗಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಅನುಜ್ಞೆ ತಕ್ಕೊಂಡು, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಪ್ರಮುಖನೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟು, ಹುಚ್ಚಯ್ಯ ಮರಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಗೆ ಹೋದನು. ಹೇಗೋ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಂತೆ, ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿರುವೆನಲ್ಲ ಎಂಬ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ, ಊರಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಲೆ ಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಮುಖರ ಕಳಕಳಿಯ ಕೆ.ಗೆ ಓಗೊಟ್ಟು, ಹುಚ್ಚಯ್ಯನು ತಮ್ಮೂರಿಗೆ ಹೊರಡಲೆಣಿಯಾದನು. ಮೂವರೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು, ಬಾಗಿಲ ಕೋಟಿಗೆ ಬಂದು, ಕೈ. ವಾ. ವೈಜಾಪೂರ ವೀರಭದ್ರಪ್ಪನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಳಿದು ಮರುದಿನ ವೀರಭದ್ರಪ್ಪನೊಡನೆ ಕಮತಗಿಗೆ ಬಂದರು. ಮುರುಘಾರ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು, “ಈಗಲೀಗ ನಿನಗೆ ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರ ಮರಿದೇವರೆಂದು ಕರೆಯುವೆ” ಎಂದು ಅನಂದೋದ್ಗಾರ ತೆಗೆದು, ಹುಚ್ಚಯ್ಯನನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಆಪ್ತಿ ಕೊಂಡರು. ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರ ಮರಿದೇವರು ಮಹಾ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗಿ,

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಉಚ್ಚಶಿಕ್ಷಣ ಹೊಂದಿಬರುವ ಉತ್ಕೃಷ್ಟೀಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನೂ, ಹಾಗೂ ಅವರ ಅಲ್ಲಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ವೆಚ್ಚಕ್ಕಾಗಿ, ತಾವು ಮೂರೂ ಮನೆತನದವರು ಧನ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಿರುವರೆಂಬುದನ್ನೂ ವೀರಭದ್ರಪ್ಪನು ಸ್ವಾಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮರಿದೇವರನ್ನು ಕಾಶಿಗೆ ಕಳಿಸಲು ಒಪ್ಪಿದರು. ಮರಿದೇವರು ಊರಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಮಾತ್ರವಿದ್ದು, ಕಾಶಿಗೆ ಪಯಣ ಕೈಕೊಂಡರು.

ಬೆಂಗಳೂರ 'ಶರಣಸಾಹಿತ್ಯ' ದ ಇಸ್ತಿರ್ಗಾಳರ ಸಂಪುಟ ೧೧, ಸಂಚಿಕೆ ೨ ರಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವದೇನೆಂದರೆ, ಕಾಶಿಯ ಶ್ರೀಮಜ್ಜಗದ್ಗುರು ವಿಶ್ವಾರಾಸ್ಯ ಪೀಠಾಧೀಶರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಡಿನ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಯಿಂದ ನುರಿಗಳು ಬಂದು, ಜಂಗಮವಾಡಿ ಮಠಾ ಘಟದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಸಾದ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತ ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆಕೊಟ್ಟು, ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಪಡೆದು, ಮರಳಿ ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಸ್ತುತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿನ ಗುರು ವಿರಕ್ತ ಮಠಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳಾಗಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವ ಪರಂಪರೆಯು ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಬಂದಿದೆಯಷ್ಟೆ ? ಅಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ಸರ್ರಶ್ರೀ: (೧) ಕಮತಗಿ ಹುಚ್ಚಪ್ಪಯ್ಯನವರು. (೨) ಯಕ್ಕುಂಡಿ ಗುರುಸಿದ್ಧದೇವರು. (೩) ಮಮದಾಪೂರ ಮಹಾದೇವ ಮರಿದೇವರು. (೪) ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ಪಂಚಾಕ್ಷರ ಮರಿದೇವರು. (೫) ಆದವಾನಿ ಬಸವಲಿಂಗದೇವರು. (೬) ಮೈಸೂರ ಗೌರಿ ಶಂಕರ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು. (೭) ಲಿಂಗನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ ಶಿವಲಿಂಗ ಮರಿದೇವರು. (೮) ಹೊಲಿ ಚರಮೂರ್ತಿಗಳು. (೯) ಅಬ್ಬಿಗೇರಿ ಪಟ್ಟದದೇವರು. (೧೦) ಕೋಡಂಗಲ್ಲದ ವಿರಕ್ತ ಸ್ವಾಮಿಗಳು. (೧೧) ಉಮಚಗಿ ಶಂಕರಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು. (೧೨) ಪಗಡದಿನ್ನಿ ಕಲಿಗಣನಾಥಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು. (೧೩) ಅಬ್ಬಿಗೇರಿ ಸದಾಶಿವ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು. (೧೪) ಕೋಡಿಕ್ಕೊಪ್ಪದ ಬಸವರಾಜಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು. (೧೫) ಕೊತಬಾಳ ನಾಗಭೂಷಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು. (೧೬) ಸೂಡಿ ಉಮಾಪತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಇವರೆಲ್ಲರು ಗುರು-ವಿರಕ್ತರೆಂಬ ಭೇದಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು; ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೯೦೮ ರಿಂದ ೧೯೫೫ ರೊಳಗಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಶಿಯೊಳಗೆ ಇದ್ದರು.

ಇಸ್ತಿ ೧೯೦೮ ರಲ್ಲಿ ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರ ಮರಿದೇವರು ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗಿರಬೇಕು; ೧೯೧೨ ರಲ್ಲಿ ವಿದ್ವನ್ಮಣಿಗಳಾಗಿ ತಿರುಗಿ ಕಮತಗಿಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಅಂದರೆ, ಅವರು ಅಲ್ಲಿ ದಿ. ಅಚ್ಯುತಪಂಡಿತರು, ಮತ್ತು ದಿ. ಶಿವಕುಮಾರ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಪಂಡಿತರು ಇವರೇ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾಸುಹೋಪಾಧ್ಯಾಯರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣ, ವೇದಾಂತ ಮೊದಲಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸುಮಾರು ಐದುನೂರು ಕಾಲ ಅನ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರರಿಗೆ ಪದವಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳ ಹವ್ಯಾಸವಿವಿಲ್ಲ; ಬಿರುದು ಬಾವಲಿಗಳ ಮೋಯೆ ವಿವಿಲ್ಲ. ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಿಗಿಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದಿದರು; ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಕೊಟ್ಟರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯರಾಗಿದ್ದಾಗ, ಅವರಿಗೆ ನಗಾರಿ ನೌಬತ್ತುಗಳ ಸಪ್ತವೂ ಕೇಳಬರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದು, ಕಂಪಲಿ ಪಂ. ಜಗನ್ನಾಥ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಅವರ ಪ್ರತಿಭೆ-ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗಳಿಗೂ, ಉನ್ನತ-ಉತ್ಸುಕತೆಗಳಿಗೂ ಮುಗ್ಧರಾಗಿ, ಅವರ ಗುರುವರ್ಯರು ಮುಚ್ಚು-ಮರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅವರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಗುರುಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಅಜಾರಿಯಾಗಿದೆ ಯೆಂದೂ, ಮತ್ತು ಕೂಡಲೆ ಊರಿಗೆ ಹೊರಟು ಬರಬೇಕೆಂದೂ ಬಿನ್ನಸಿಸಿ ಕಮತಗಿಯ ದೈವದವರು ಓಲೆ ಬರೆದಾಗ ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರರು ಊರಿಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ, ಮುಂದೆರಡು ತಿಂಗಳು ತಡೆದು ತಮ್ಮಿಂದ ತಾವೇ ಕಮತಗಿಗೆ ಹೊರಟರು. ಆಗಮಾತ್ರ ಗುರುಗಳು ಸತ್ಯವಾಗಿ ತುಂಬಾ ಅಸ್ವಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರು. ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ಯೆಯ ವಿಜಯ ದುಂದುಭಿಯನ್ನು ಮೊಳಗಿಸುತ್ತ, ಪೈರಾಗ್ಯದ ಕಹಳೆಯನ್ನು ಊದಿಸುತ್ತ, ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರ ಮರಿದೇವರು ಸ್ವಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು. ಭಕ್ತರು ಅವರನ್ನು ಬಹುಭಕ್ತಿ-ವೈಭವಗಳಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿ, ಮಠಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದರು.

೫ ವಿರಕ್ತ ಪಟ್ಟ, ಪವಿತ್ರ ಘಟ್ಟ.

ಸಂಧ್ಯಾಕ್ಕೆ ಸಮೂಹವನ್ನು ಎದುರಿಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಮುರುಘಾರ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು, “ನಮಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯಾವಂತ ವಿರಕ್ತ ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರ ಮರಿದೇವರು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಂದ ಅವರ ಪಟ್ಟ ಗಟ್ಟಿ” ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡಿಸಿದರು. ಶಕ ೧೮೨೪ (ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೯೧೨) ಪರಿಧಾವಿ ನಾಮ ಸಂವತ್ಸರ ಭಾದ್ರಪದ ಶುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕನುತಗಿಯೊಳಗೆ ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರ ಮರಿದೇವರಿಗೆ ವಿಧಾನೋಕ್ತವಾಗಿ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಿದ್ದಾಯಿತು. ಗುರು ಮುರುಘಾರ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕೃಷಿಪಂಡಿತರಿದ್ದುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ, ವಿದ್ಯಾವಂತನು ವ್ಯವಹಾರ ಜ್ಞಾನ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಕೃಷಿಯಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನವಿರಿಸಲೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮುಗಿದಕೂಡಲೆ **ಶ್ರೀ ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು** ತಮ್ಮಬಳಿಗೆ ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ, “ನೀವು ವಿದ್ಯಾವಂತರಾಗಿರುವಿರಿ; ಸಂಯಮಗಳಾಗಿರುವಿರಿ. ನಿಮಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆನು ಹೇಳುವುದಿದೆ? ೧ ಗೋದಲೆಯೊಳಗೆ ನಾಲ್ಕೆತ್ತು ಇರಬೇಕು. ೨ ಒಂದು ಹಗೇವು ಜೋಳ ‘ಶಿಲುಕು’ ಇರಬೇಕು. ೩ ದಡ್ಡಿಯೊಳಗೆ ಒಂದು ಕಣಕಿ ಬಣವಿ ಇರಬೇಕು. ೪ ‘ಪಾಗಾ’ದೊಳಗೆ ಪಟ್ಟದಕುದುರೆ ಇರಬೇಕು. ೫ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕೈಯೊಡ್ಡದ ಸ್ಥಿತಿ ಇರಬೇಕು.” ಎಂದು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದರು. ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ತಮ್ಮ ವಂಶಗುರುಗಳೂ ಹಾಗೂ ಅನುಗ್ರಹ ಗುರುಗಳೂ ಆದ ಮುರುಘಾರ್ಯರು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಮಾತುಗಳ್ಳೆ ದನ್ನು ಪಾಲಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ವಚನ ಕೊಟ್ಟರು. ಮುಂದೆ ೮-೧೦ ದಿನದಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳು ನಿಶ್ಚಿಂತವಾಗಿ ಮಹಾಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾದರು.

ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಉಡುಪು-ತೊಡವುಗಳ ಮೇಲಿಂದ, ಅವರು ವಿರಕ್ತ ಸ್ವಾಮಿಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸುವುದು ಕಠಿಣವಾಗಿತ್ತು. ತಲೆಯಮೇಲೆ ಜರದ ರೇಶಿಮೆಯ ‘ಪೇಟಿ,’ ಮೈಯಲ್ಲಿ ನಯವಾದ ಅಂಗಿ, ‘ಸರ್ಜ ಕೋಟು,’ ಜಿನುಗು ಧೋತರ, ಪಾದದಲ್ಲಿ ಕಾನಪುರ ಮೊಟ್ಟೆ. ರಾಜಕುಮಾ

ರಂತೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದೇ ಪೋಷಾಕಿನಲ್ಲಿ ತಾವು ಸಟ್ಟವಾದ ವರ್ಮನೇ
ಲಿಂ. ಶ್ರೀ ಹಾನಗಲ್ಲ ಕುಮಾರ ಮಹಾ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಅಮಂತ್ರಣದಂತೆ,
ಜನಡಿ ಜಾತ್ರೆಯೊಳಗೆ ಸೇರಿದ 'ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರಕ ಸಭೆ' ಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು
ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಎರಡು ಪಾವನ ಪ್ರಸಂಗ ಗಳು
ಲಕ್ಷಿಸತಕ್ಕವಾಗಿವೆ:—

೧ ಹಾನಗಲ್ಲ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರು ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರಗೋಸ್ವರ ಕಾವಿಯ
ಕವನ, ಕಾವಿಯ ಮಸ್ತಕ ಪಾವಡ, ಹಾವುಗಳನ್ನು ಗುತ್ತವಾಗಿ ಅಣಿ
ಗೊಳಿಸಿ ತರಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಚರ್ಮದ ತರುವಾಯ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರ
ಪಾದವನ್ನೊಪ್ಪಿ, ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರರು ತಮಗಾಗಿ ಅಣಿಗೊಳಿಸಿಟ್ಟ ಪೋಷಾಕನ್ನು
ಹಾಕಿಕೊಂಡೇ ಸಭೆಗೆಬಂದರು. ಉರ್ದುದ್ವಾರದ ಅವರು ಒಪ್ಪಿತ್ತು ಧೋತ
ರವನ್ನುಟ್ಟು ಮಲಮಲ್ಲಿನ ಲಂಡಂಗಿ ತೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಮೇಲೆ
ಮಾತ್ರ ಕಾವಿಯ ಕವನ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ತಲೆಗೆ ಕಾವಿಯ ಮಸ್ತಕ ಪಾವ
ಡವನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದರು.

೨. ಅಂದಿನ ಸಭೆಗೆ ಶ್ರೀಗಳವರು ತಮ್ಮ ಶಿವಯೋಗಮಂದಿರ ಸಂಸ್ಥೆ
ಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದ ಕೈ. ವಾ. ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ ಪಂಡಿತ 'ಉಮಾಚಗಿ ಶಂಕರ
ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಕರೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರು ಆ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರಿಗೂ, ಮತ್ತು
ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೂ ಕೆಲವು ಹೊತ್ತು ಕೇವಲ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ
ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ ನಡೆಯುವಂತೆ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿದರು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ
ಅವರ ಭಾಷೆ ಹಿಡಿಯದಿದ್ದರೂ, ಅವರ ನಿರರ್ಗಳ-ನಿರ್ದಲ ಶೈಲಿಯಿಂದ
ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿ ಮಂತ್ರ ಮುಗ್ಧರಂತೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ
ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರರ ಅಗಾಧ ವಿದ್ವತ್ತೆಯ ಪರಿಚಯವಾಗಿ, ಅಭಿಮಾನ ಉಕ್ಕಿ
ಬಂದು, "ಕಾಶಿಯಿಂದ ವಿದ್ಯೆಯ ರಾಶಿಯನ್ನೇ ಹೊತ್ತು ತಂದ ಕಾಶೀ
ಸ್ವಾಮಿಗಳು ತಾವು!" ಎಂದು ಅವರು ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆದರು. ಅಂದಿನಿಂದ
ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ 'ಕಾಶೀ ಸ್ವಾಮಿ'ಗಳು ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಬಳಕೆಗೆ
ಬಂದಿತು. ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರು ಕಾಶೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ಶಿವಯೋಗಮಂದಿರ
ಯಾತ್ರೆ ಮಹೋತ್ಸವಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

೬ ವಿದ್ಯೆಯ ನೀತಿ, ಆದರ್ಶ ಪಾಠ.

ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಪ್ರಚಾರ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರಸಾರಗಳಾಗಬೇಕೆಂಬ ದೃಢಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ 'ಶ್ರೀ ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಾಠಶಾಲೆ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಮತಗಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೯೧೩ ರಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಆಧುನಿಕ ಮಾರ್ಗದ ಮೇಲೆ ಯೋಗ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದೂ, ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಸರಸ್ವತೀ ಛಾಂದಾರದಲ್ಲಿನ ವಿದ್ಯಾಸಂಪತ್ತಿಯನ್ನು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸೂರೆಗೈಯಬೇಕೆಂದೂ, ಶಾವೇ ಸ್ವತಃ ಅಧ್ಯಾಪನ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಭೋಜನ ವಸತಿಗಳ ಯೋಜನೆಮಾಡಿ, ಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಾಠಶಾಲೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೊದಮೊದಲು ಕಮತಗಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ 'ಫಂಡಿ' ನಿಂದ ಪಾಠಶಾಲೆ ನಡೆದರೂ, ಹಿಂದಿನಿಂದ ಅದು ಕೋಟೆಕಲ್ಲಿಗೆ ಸ್ವಾಂತ ರವಾಯಿತು. ಸ್ವಾಮಿಗಳು ನಮಕೆದಲ್ಲಿ ೪ ಗಂಟೆಗೆ ಎಷ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಓದಲಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿ, ಶಾಲು ಸ್ನಾನ-ಪೂಜಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಗುವರು; ಮುಂಜಾನೆ ೬ ರಿಂದ ೧೦ ರ ವರೆಗೂ, ಬೀದೊತ್ತು ೨ ರಿಂದ ೫ ಗಂಟೆಯವರೆಗೂ, ಅವಿಶ್ರಾಂತವಾಗಿ ಲಿಚ್ಛಿತ್ತಿದಂತೆ ಪಾಠ ಹೇಳುವರು. ಅವರ ಪಾಠಪ್ರವಚನ ಗಳೆಂದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಗೊಂದು ಆವೃತ ಸಿದ್ಧಿಯೋಗ, ಜ್ಞಾನಯಾಗ. ವಾರಕ್ಕೊಂದಾವರಲ್ಲಿ, ಪಾಠಶಾಲೆಯ ಪರನಾಗಿ ಚರ್ಚಾಕೂಟ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಸದ್ಗುಹಸ್ತರಿಗೂ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗ ವಹಿಸಲು ಒಪ್ಪೊಮ್ಮೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪಕ್ಷಕ್ಕೊಂದಾವರಲ್ಲಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪರೀಕ್ಷೆ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವ ವದ್ಧತಿಯಿತ್ತು.

ಈ ತೆರನಾಗಿ ಸಾಗಿದ ಪಾಠಶಾಲೆಯು ಕಾರ್ಯ ಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು, ಗುಳೇದಗುಡ್ಡದ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಶಾವೇ ಮುಂದೆ ಬಂದು, ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಮುಖ್ಯ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ನಿಂತರು. ಅವರು ಯಾರು ಯಾರಂದರೆ, ಸರ್ವ ಶ್ರೀ ೧. ರಾಜಯ್ಯ ವಸ್ತ್ರದ. ೨. ಗಂಗಪ್ಪ ಎಕ್ಕೇಲಿ. ೩. ನರಸಪ್ಪ ಕಲಬುರ್ಗಿ ಮತ್ತು ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಚಿನಿವಾಲರ. ೪. ರುವ್ರಪ್ಪ ಶೀಲನಂತ

೫. ಸಂಗವ್ವ ಕಡಿಬಾಗಿಲ. ೬. ಸಂಗವ್ವ ಕಡ್ಲಿಮುಟ್ಟಿ. ೭. ಬಸವ್ವ ಮುಂಬಾ. ೮. ಬಸವ್ವ ಬಣಗಾರ. ೯. ಸಂಗನಬಸವ್ವ ವಲ್ಲೇದ. ೧೦. ಮುರಿಗೆಪ್ಪ ಅಪ್ಪಾ. ೧೧. ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಘಟ್ಟವ. ೧೨. ತಿವಪ್ಪ ಉಂಕಿ ಮತ್ತು ಮುರಿಗೆಪ್ಪ ರಾಜನಾಳ ಈ ವ್ಯಾಸಾರಸ್ಥರು ತಂತಮ್ಮ ಅಂಗಡಿಗಳಿಂದ ವಾತರಾಲೆಯ ಒಂದೊಂದು ತಿಂಗಳ ನೆಚ್ಚುವನ್ನು ಹೊತ್ತು, ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಧನ ಸಮಾಯ ಮಾಡಿದರು. ಮಠದ ಇತರ ಖರ್ಚನ್ನು ಗುಳೇದಗುಡ್ಡ, ಕೋಟೆಕಲ್ಲುಗಳ ಲೇವಿಯಾದ ಯಾವತ್ತು ಭಕ್ತಾದಿಗಳು ನೋಡಿಕೊಂಡರು. ಸ್ವಾಮಿಗಳು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ, ದುಷ್ಟ ದುಗ್ಗಾಣೆಗಾಗಿ ಒಬ್ಬರ ಮುಂದೆ ಕೈ ಹಾಚಲಿಲ್ಲ.

ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ವಿದ್ಯಾ ಹೇಳುವ ಶೈಲಿ, ಹಾಗೂ ಸಮೋಘಾಪ್ನಿತ ಉಣಿಸುವ ರೀತಿ-ಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿದ್ದುವಷ್ಟೆ? ಇದರಿಂದಾಗಿ, ದೇಶದ ನಾಲ್ಕುನಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಅವರ ಪಾಠಶಾಲೆಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಆಸೆ ಯಿಂದ ಧಾವಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಓದಿ ಕೀರ್ತಿಶಾಲಿಗಳಾದ ಕೆಲವು ಶಿಷ್ಯೋತ್ತಮರ ಹೆಸರು ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ೧. ಕನುತಗಿ ಎತ್ತಾಮಿ ಮಠದ ಚನ್ನಪೀರ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು. ೨. ಹಳ್ಳೂರ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರು. ೩. ಕುಟುಕನೇರೇಲಿ ರಾಜ್ಜಯ್ಯನವರು. ೪. ಕೋಟೆಕಲ್ಲ ಮುಪ್ಪಯ್ಯನವರು. (ಕೋಟೆಕಲ್ಲ ಪೀಠದ ೧೧ ನೆಯ ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳು) ೫. ಪಾಲಿಕೊಪ್ಪದ ಬಸವರಾಜ ಪಟ್ಟವರರು. (ಬಾಳಿಹಳ್ಳಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳು) ೬. ಲೋಕಾಪುರ ಚರಮೂರ್ತಿಗಳು. ೭. ಸವದಿ ಸಂಗನಬಸವ ಮರಿವೇನರು. ೮. ಹನಗಂಡಿ ಪಟ್ಟದ ದೇವರು. ೯. ಇಟಗಿಅನ್ನದಾನ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು. ೧೦. ಹುನಗುಂದ ಪೀಠಭದ್ರಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು. ೧೧. ಮೋದಿಗಿ ಪಟ್ಟದ ದೇವರು. ೧೨. ಚಿಮ್ಮಲಗಿ ಪಟ್ಟದ ದೇವರು. ೧೩. ಅನುರಾವತಿ ಅನುರಯ್ಯನವರು. ೧೪. ಮೈಸೂರ ಶಂಭುಲಿಂಗದೇವರು [ವಿದ್ಯಾವಾಚಸ್ಪತಿ ಶಂಭುಲಿಂಗ ಸ್ವಾಮಿಗಳು] ೧೫. ಬೆಳಗಲ್ಲ ಚರಮೂರ್ತಿಗಳು. ೧೬. ಜಮಖಂಡಿ ವಿರಕ್ತ ಮರಿವೇನರು. [ಉಪ್ಪೇಶಿ ಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು] ೧೭. ಅಥಣಿ ಚನ್ನಬಸವ ಮರಿವೇನರು. ೧೮. ಕಲಬುರಗಿ ಶಿವಮೂರ್ತಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು. ೧೯. ಹಲಗಲಿ ಶರಣಪ್ಪನವರು. ೨೦. ಹುನಗುಂದ ಗಟ್ಟಿನ ಮಠದ ಮುರಿಗೆಪ್ಪನವರು. ೨೧. ಬಾಗಿಲಕೋಟೆ ಅಡಿನಯ್ಯ ಮರಿವೇನರು.

[ಟಿಂಗಿಗಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು] ೩೩. ಹಾನಲಗಿ ಸೋಪ್ಪಿಮಠದ ಚನ್ನಸಂಗ
ಯ್ಯನವರು ಮೊದಲಾದ ೪೦ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಿಗಳು ಪಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಕೋಟೆ
ಕಲ್ಲ ಪಾಠಶಾಲೆಯು ಶಾಶ್ವತ ಪಾಠಶಾಲೆ; ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕಮತ್‌ಗಿಯಾಗಿ
ಇರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅದು ಸ್ಥಾನಿಕ ಪಾಠಶಾಲೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದೊಂದುಸಲ
ಅದು ಸಂಚಾರಕ ಪಾಠಶಾಲೆಯಾಗಿಯೂ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತಿತ್ತು: ನಾಗುಕಲ್ಲ,
ಮುಬ್ಬಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಠಶಾಲಾಭ್ಯಾಸಕರಾಗಿದ್ದ ಕೈ. ಪಾ. ಪಂ. ಗುರುಗುರು
ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರು ಬಾಗಿಲಕೋಟೆಯ ವಾರದ ಪಾಠಶಾಲೆಯು ಲಭ್ಯಾಪಕ
ರಾಗಿ ನೇಮಕ ಹೊಂದಿದರು. ಅವರೊಮ್ಮೆ ಜಡ್ಡಿನಿಂದ ಹಾಸಿಗೆ ಮೀರಾಗ,
ಪಾಠಶಾಲೆಯು ಕೆಲದಿನ ನಿಂತುಹೋಗುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬರುವ ಸಂಭವವಿದೆ
ಯೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು, ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾ
ಗುರುಗಳ ಬುಣವನ್ನು ತೀರಿಸುವವಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ
ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒದಗಿದ ಅಡೆತಡೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವವಕ್ಕಾ
ಗಿಯೂ, ತಾವು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವೃಂದವನ್ನೊಡಗೊಂಡು, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ,
ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಗುಣಮುಖರಾಗುವ ತನಕ ಅವರೇ, ಕನಿಷ್ಠ ಮೂರು ತಿಂಗಳ
ತನಕ ಎರಡೂ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಬಿಡುವಿಲ್ಲದೆ ಒಳ್ಳೆ ಬಿಗುವಿನಿಂದ ಸಾಗ
ಸಿದರು. ಹೈಸ್ಕೂಲ-ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿನ ಪ್ರೌಢ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ದೀಪಾವಳಿ-
ಬೇಸಿಗೆಗಳ ಬಿಡುವಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಪಾಠ ಹೇಳಿಸಿ
ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಕೆಲವರ ಹೆಸರನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಾದರೆ,
ಸರಸ್ವತೀ ಹುನಗುಂದ ಮಠದ ಗುರುಬಸವಾರ್ಯ (ನಿಸ್ಸತ್ತ ಹೈಸ್ಕೂಲ ಶಿಕ್ಷ
ಕರು); ಸೂಳಿಭಾವಿ ಎ. ಎಸ್. ಲೂತಿಸುತ (ವಕೀಲರು); ತಿರೂರ ಎಸ್.
ಟಿ. ಪಾಟೀಲ (ವಕೀಲರು); ಇನ್ನಲಾಗಿ ಇಂಜಗನೇರಿ ಸಿದ್ಧರಾಮಪ್ಪ (ಶಿವಾ
ಧೀನ-ಮಾಮಲೇದಾರರು) ಮುಂತಾದವರು. ಒಟ್ಟಿಗೆ, ಕೋಟೆಕಲ್ಲ ಪಾಠ
ಶಾಲೆಯು ಆವರಣಪ್ರಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅದನ್ನು ಆತ್ಮಂತ
ವಿಶಾಲ ಭಾವನೆಯಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಬಹು
ದಿನ ಬಾಳಲಿಲ್ಲ- ಕನ್ನಡಿಗರ ದುರ್ವೈವಶ್ಯಾಗಿ, ಅವರ ತಮ್ಮ ೩೩ ನೆಯ
ವಯಸ್ಸು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ ದೇಹ ಬಿಡುವ ಹೊತ್ತು ಬಂದಿತು. ಮಾಡ
ಬೇಕೇನು? ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಾದರೋ ಬಹಳವಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಪಾಠಶಾ

ಲೆಯು ಸಮಾಜ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರವಾಗಬೇಕು; ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಪೀಠವಾಗಬೇಕು; ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಹಾ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯವಾಗಬೇಕು; ಬರಬರುತ್ತ ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾ ನಿಲಯವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಬೇಕು- ಎಂಬ ಉದಾತ್ತ ವಿಚಾರಗಳು ಅವರ ಮುಖದಿಂದ ಆಗಾಗ ಹೊರಬೀಳುತ್ತಿದ್ದುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತಿದೆ.

೨ ತತ್ತ್ವ ಬೋಧ, ಸರ್ವ ಜನಮೋದ.

ಹುಚ್ಚಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಸುಮಾರು ೧೪ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಟಿಕ್ಕಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಕಮತಗಿ ಮಠಗಳೆ ದೊಡ್ಡವು. ಆನೆರಡೂ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಹುಚ್ಚೇ ಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿದ್ದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ದಾಸೋಹವಿತ್ತು- ಅತಿಥಿ-ಅಭ್ಯಾಗತರಿಗೆ ಪ್ರಸಾದದ ಕೊರತೆಯಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮಿಗಳಿದ್ದಡೆಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಶಿನಾನುಭವ ಪ್ರವಚನ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ಭಕ್ತರಿಗೆ ವೇದಾಗಮೋಪನಿಷತ್ತು, ಶಾಸ್ತ್ರ-ಪುರಾಣ-ಕಾವ್ಯಗಳ ಆಧಾರ ಕೊಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಚನ ವಾಚ್ಪಯ ಬಳಸುತ್ತ, ಒಳ್ಳೇ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗುವಂತೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಡಿತ್ಯಾನುಭವಗಳ ಜೊತೆಗೆ, ವಾಕ್ಪಟುತ್ವವೂ ನೆಲೆಗೊಂಡಿತ್ತು. ಅವರು ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಬೇರಾರಿದ ಅಂಧ ಶುದ್ಧ ಯನ್ನೂ, ಮತ್ತು ಸಂಕುಚಿತ ಮನೋವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ ಹೊಡೆದು ಹಾಕಲು ಹೆಣಗಾಡಿದರು. ಮಾನವ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವರು ಬದ್ಧ ಕಂಕಣ ರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ತಾವೆ ಸ್ವತಃ ಪುರಾಣ ಪ್ರವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ವರ್ಮದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿನ ಕೋಟಿಕ್ಕಲ್ಲೊಳಗೆ- ಕೆಲವು ದಿನ ಕಮತಗಿಯೊಳಗೆ- 'ಜ್ಞಾನ ದಾಸೋಹ'ವನ್ನು ತೆರೆದು ಜನ ಜಾಗೃತಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಗಿನ ಪುರಾಣಿಕರ ಮೇಲೆಯೂ ಅವರಿಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ವಿಶ್ವಾಸವಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಯಾಕಂದರೆ ಆ ಪುರಾಣಿಕರು ಅದ್ಭುತ-ಶೃಂಗಾರ-ಹಾಸ್ಯ ರಸಗಳನ್ನೆ ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಿಂಬಿಸಿ, ಪುರಾಣ-ಪ್ರವಚನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಪುರಾಣದ ನಿಜವಾದ ಉದ್ದೇಶವು ಫಲಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟಾಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿತ್ತು.

ಕೋಟಿಕಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಜರಗುತ್ತಿರುವ ವೇದಾಂತ ಪ್ರವಚನಕ್ಕೆ ಗುಳಿದಗುಡ್ಡದಿಂದ ತಪ್ಪದೆ ಬರುವ ವಿಧವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಸ್ತೋತ್ರ ೧. ಸೂಳೆಭಾವಿ ವಾಸವ್ವ. ೨. ಪರಪ್ಪ ಹೂಲ್ಲೂರ. ೩. ಚನಬಸಪ್ಪ ಹೊಸಮನಿಗೌಡರ. ೪. ಪಾಂಡಪ್ಪ ಕರೂತಿಕರ (ರಾವಜಿ). ೫. ಎಲಗೂರ ಭಟ್ಟ. ಜೋಶಿ. ೬. ಮೇಘರಾಜ ಶೇಡಜಿ ಮಾಲಪಾಣಿ. ೭. ಕನ್ಯಾರಾಮ ಮೊದಲಾದವರು ಪ್ರಮುಖರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಕಮತಗಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿದ್ದಾಗ ವೇದಾಂತ ಪ್ರವಚನಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿ ರವಿವಾರ ಹುಸಗುಂದದಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದವರೆಂದರೆ, ವೈ. ವಾ. ಶಿರೋಳಕರ ಬಂಡೇರಾವ ಮಾಮಲೇದಾರರು, ಮತ್ತು ವೈ. ವಾ. ಕುಲಕರ್ಣಿ ಘೋಷದಾರರು. ಇದೊಬ್ಬರನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದರೆ, ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಪುರಾಣ-ಪ್ರವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತ್ಯ ಸಮಸ್ತಯ ತತ್ತ್ವವು ಹೇಗೆ ಹುದುಗಿತ್ತೆಂಬುದು ಮನವರಿಕೆಯಾಗದಿರದು. ಸರಸ್ವತ್ಯದವರಿಗೂ ರುಚಿಸುವಂತೆ ಹಿತವಾಗಿ-ಮಿತವಾಗಿ, ಸಮಯಕ್ಕೆ ಉಚಿತವಾಗಿ-ಖಚಿತವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವ ಕಲೆಯು ಅವರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿತ್ತು. ಅದುದರಿಂದ ರಾಶಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳೆಂದರೆ, ಲಿಂಗಾಯತರಷ್ಟೆ ಇತರ ಧರ್ಮದವರೂ ಅನರ ಪೀಠದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಅಭಿಮಾನಪಡುತ್ತಿರುವರು; ಇಂದಿಗೂ ಪೂಜ್ಯ ಭಾವನೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿರುವರು.

೮ ಮಾತಿನ ಕಲೆ, ಹಿಗ್ಗಿನ ಸೆಲೆ!

ಲಿಂಗೋನ್ನತಿಗಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಅವಶ್ಯಕ ವೆನಿಸಿದಾಗೆಲ್ಲ ಆಮಂತ್ರಿತರಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಸಂಚಾರ ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವುಗಳೆಗಳಿಗೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೯೧೬-೧೭ ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬೇಕೆಂದರೆ;—

೧. ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಬಾಗಿಲಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ಕೈ. ವಾ. ಮೋಟಗಿ ಘಟ್ಟ ಬಸವಪ್ಪನ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ, ಮುದ್ದೇಬಿರಾಳ ತಾಲೂಕಿನ ಕಾಳಗಿ ನಿಡಗುಂದಿಗೆ ಆಶ್ಲಿನ ಮುಖಂಸರೊಬ್ಬರ ಔತಣ ಹಿಡಿದು ಹೋಗಬೇಕಾ

ಯಿತು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಯತ ಸಮಾಜವೆಲ್ಲ ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ- ಸಕ್ಷ-ಸಂಗಡಗಳ ತಿಕ್ಕಾಟದಿಂದ ಹದಗೆಟ್ಟು ಹೋಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಹದಕ್ಕೆ ತರಬೇಕೆಂದು ಎಂತೆಂತಹ ಸ್ವಾಮಿಗಳೋ ಸಾಹಸಬಟ್ಟಿದ್ದರು; ಅದೆಲ್ಲ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಹುಣಸೀಹಣ್ಣು ತೊಳೆದಂತಾಗಿತ್ತು. ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ತಮ್ಮ ವಾಣಿಯೆಂಬ ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ದೈವದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ನೋಡಿದರು. ಪ್ರಯತ್ನ ಫಲಿಸಿತು. ಸತ್ತಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಹೃದಯ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗುವದಷ್ಟೇ? ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಶುದ್ಧೀಕರಣ ತತ್ತ್ವದ ಮೇಲೆ ಶಿವದೀಕ್ಷಾ ಸಮಾರಂಭವನ್ನು ಹೂಡಿದರು; ಪತಿತರನ್ನು ಪಾನನ ಗೊಳಿಸಿದರು. ಇತರ ಧರ್ಮದವರ ಮೇಲೂ ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅವರೂ ನೀತಿ ಮತ್ತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಗಮನಕೊಡಹತ್ತಿದರು. ಈಗಲೂ ನಿಡಗುಂದಿಯ ಜನರು “ನಮ್ಮೂರು ಕಮತಗಿ ಹುಚ್ಚಪ್ಪಯ್ಯನನಿಂದಲೇ ಸುಧಾರಿಸಿತು!” ಎಂದು ಹಾಡಿ ಹರಸುತ್ತಿರುವರು.

೨. ಬಾಗೇವಾಡಿ ಶಾಲಾಕೆನ ಮನಗೊಳಿಗೆ ೧೧ ಮಂಟಪ ಪೂಜೋತ್ಸವದ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ, ಅಲ್ಲಿನ ಪೂಜ್ಯ ಹಿರೇಮಠದ ಪಟ್ಟಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಆದರದ ಆಮಂತ್ರಣವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಆನಂದಿಗೆ ಅಗ್ರ ತಾಂಬೂಲ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಮೂರುದಿನದ ವಾಸ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಮೌಲ್ಯ ಭಾಷಣಗಳಿಂದ ಜನತೆಯೊಳಗೆ ನವ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ತುಂಬಿದರು; ಅಲ್ಲದೆ, ವಿರಕ್ತರಲ್ಲಿ ಕೂಡಲೆ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಸಮಯಭೇದ, ಗುರು-ವಿರಕ್ತರಲ್ಲಿ ಎಂದಿಗೂ ಉಳಿಯಬೇಕಾದ ಸಂಘಟನಾ ನಾದ-ಅವೆರಡರ ಕಡೆಗೇನೆ ಸಭಿಕರ ಲಕ್ಷ ಸೆಳೆದು, ವೀರಶೈವರ ಏಳಿಗೆಯು ಅವೆರಡು ಅಳಿವು-ಉಳಿವುಗಳನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆಯೆಂಬುದಾಗಿ ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದರು.

೩. ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮನಗೊಳಿ ಕಾಡ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ಅಥಣಿ ಗಟ್ಟಿನಮಠದ ಲಿಂಗ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಮಠಾ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ, ಲಿಂಗ ಶ್ರೀ ಮುರುಘಾರಾಜೇಂದ್ರ ಪುಹಾಶಿವಯೋಗಿಗಳ ವರ ಭಕ್ತಿಯ ಕುರುಹಾಗಿ, ಶಕ ೧೮೮೮ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಶು. ೧೫ ರಂದು ಜರ

ಗಲಿದ್ದ ೬೩ ಪುರಾತನರ ಮಂಟಪ ಪೂಜಾ ಮಹೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಉಪನ್ಯಾಸಕರಾಗಿ, ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಮುಂಚೆಯೇ ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಹೋದರು. ಅಧ್ಯಾತ್ಮದಂತಹ ಗಡುಚಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಸರ್ದಸಾಮಾನ್ಯರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆಯೂ ಬಿಂಬಿಸುವಂತೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ, ೬೩ ಮಂದಿ ಪುರಾತನರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿನ ಸ್ವಾರಸ್ಯದ ಸಾರ ಸ್ಫುಸ್ತವನ್ನು ತಮ್ಮ ಅವ್ಯತವಾಣಿಯಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮೂರುದಿನಪರ್ಯಂತರ ನಿರೂಪಿಸಿದರು. ಅವರ ಉಪನ್ಯಾಸದಿಂದ ಅಥಣಿ ಶಿವಯೋಗಿಗಳಿಗಾದ ಹಿಗ್ಗು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ. ಮುಕ್ತಾಯ ಸಮಾರಂಭದ ಕಾಲಕ್ಕೆ, ಅವರು ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರರನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಾಗ ಅಂತಃಕರಣ ಸೂಸಿಬಂದು, “ಎನೈಪಾ, ತಾವು ಹುಚ್ಚಪ್ಪ ಆದರೂ ಮಂದಿಯನ್ನು ಜಾಣಪ್ಪರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ!” ಎಂದು ನುಡಿದರು. “ಬುದ್ಧಿ, ತಮ್ಮೆದುರಿಗೆ ನಾನು ಹುಚ್ಚನೇ ಸರಿ. ತಾವು ಅಪ್ಪನೆ ಪಡಿಸಿದಂತೆ, ನಾನೇನಾದರೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅದು ತಮ್ಮ ಪಾದಾನುಗ್ರಹವೆಂದು ಬಗೆಯುವೆನು” ಎಂದು ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರರು ಅಡಿದರು.

೪. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೯೧೭ರ ಡಿಸೆಂಬರ ಕಡೇ ವಾರ, ದಾವಣಗೆರೆಯೊಳಗೆ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ವೀರಶೈವ ಮಹಾಸಭೆಯ ೮ನೆಯ ಆಧಿವೇಶನದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ಲಿಂಗೈಕ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ಜಯದೇವ ಮುರಘಾ ರಾಜೇಂದ್ರ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಮಹಾಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ. ಪಾ. ರಾಜ ಸಭಾ ಭೂಷಣ- ಸರ್ ಕೆ. ಪಿ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಶೆಟ್ಟಿರಘನ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯೊಳಗೆ ಭರದಿಂದ ಸಾಗಿದ್ದುವು. “ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಕನುತಗಿ ಹುಚ್ಚಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಮಾತಾಡುವರು” ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದೊಡನೆ, ಹಠ-ಗುರು-ಚರ್ಮೂರ್ತಿಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಎದ್ದು ಬಂದು, ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತರು. “ನೀವು ಯಾವ ಪ್ರಸಂಗದ ಮೇಲೆ ಮಾತಾಡುವಿರಿ?” “ತಾವು ಸೂಚಿಸಿದ ಪ್ರಸಂಗದ ಮೇಲೆ” ಹೀಗೇನು? “ಅನಂದಂ ಬ್ರಹ್ಮ”ದ ಮೇಲೆ ಮಾತಾಡಿರಿ- ನಿಮಗೆ ೧೫ ಮಿನಿಟು ಮಾತ್ರ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.” ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಭಾಷಣ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಚಿತ್ರದ ಗೊಂಬೆಯಂತೆ ಜನ ಕೂತು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ‘ಕರೆಗೆಂಟಿ’ ಬಾರಿಸಿದರು. ‘ಅವರಿಗೆ ಇನ್ನು ೧೫ ಮಿನಿಟು ಕೊಡಿರಿ.’ ಎಂಬ ಕೂಗು

ಜನಜಂಗುಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಸಭಿಕರ ಪರವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಮತ್ತೆ ೧೫ ಮಿನಿಟು ಕೊಟ್ಟರು. ಆ ಮೇಲೆ ಸ್ವತಃ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ೩೦ ಮಿನಿಟು ವೇಳೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಆದರೂ ವಿಷಯ ಮುಗಿಯಲಿಲ್ಲ. ಸಭಿಕರಲ್ಲಿ ಕೇಳಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲವೇನೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ಜಗದ್ಗುರುಗಳು ಇನ್ನೊಂದು ಗಂಟೆ ಕಾಲ ಹುಚ್ಚುಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಉಸನ್ಯಾಸವು ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದರು. ಸಭಿಕರೆಲ್ಲರ ಹೃದಯದ ಬಟ್ಟಲುಗಳು ಆನಂದರಸದಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಿನವು. 'ಆನಂದಂ ಬ್ರಹ್ಮ' ದ ಮೇಲೆ ಮಾತನಾಡುವಲ್ಲಿ ಮೇಲಾದವರೆಂದು ಖ್ಯಾತಿವೆತ್ತ ಪುಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟರ ಆನಂದವಂತೂ ಎಲ್ಲೆಮೀರಿತು. ಮರುದಿವಸೂ ಅದೇ ವಿಷಯದಮೇಲೆ ಮಾತನಾಡಬೇಕೆಂದು ಪುಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟರು ಪೂಜ್ಯ ಜಗದ್ಗುರುಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಕೇಳಿಸಿ ನೋಡಿದರು. ಆದರೆ, ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅಗಲಿ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯ ಸದ್ವಿಕ್ತರೊಬ್ಬರ ಆಗ್ರಹದ ಆಮಂತ್ರಣವನ್ನು ಹಿಡಿದದ್ದರಿಂದ, ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಗೆ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು.

೯ ರಸಪ್ರಸಂಗ, ನೃಕ್ತಿತ್ವರಂಗ.

ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಊಟದಲ್ಲೇನೂ ನಿಧ್ನಂಧವನ್ನಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳದೆ, ನಿಯಮಿತವೇಳೆಗೆ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಾತ್ವಿಕ ಆಹಾರವನ್ನು ಅಲ್ಲ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು; ತ್ರಿಕಾಲ ಲಿಂಗಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು; ದಿನಾಲು ಸಾಯಂಕಾಲ ವಾಯುಸೇವನೆಗೆತಾವು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು; ಕೋಟಿಕಲ್ಲಿನ ತಮ್ಮ ತೋಟದ ಹೂ ಗಿಡ ಬಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವತಃ ನಿಂತು ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ನೀರೆರೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು; ಅವರು ತಮ್ಮ ಬಂಧುಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ; ತಾವಿದ್ದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಂಬಂಧಿಕರನ್ನು ಬರಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡಿ, ಅವರನ್ನು ಮುಂದೆ ತರುವ ಗುಣವೂ ಮನೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಕಮತಗಿ

ಶ್ರೀ ಗದಿಗೆಪ್ಪ ಗವಾಯಿಯನ್ನು ಮುಂಚೆ ಕೈ. ವಾ. ಎಡಹಳ್ಳಿ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಬೇಸಾಯಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ತುಂಬ ಧನಸಹಾಯ ಮಾಡಿ ಸಂಗೀತ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅವರ ಮನೋರಥವು ಅವರ ಮುಂದಿನ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ ಕೈಗೂಡಿತು. ಲಿಂಗೈಕ್ಯರಾದ ಅಥವಾ ಶಿವಯೋಗಿಗಳು, ಬೀಳೂರ ಮಹಾ ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಹಾಗೂ ಹಾನಗಲ್ಲ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರು-ಈ ಮಹಾನುಭಾವತ್ರ ಯರಲ್ಲಿ ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರರು ಪೂಜ್ಯಭಾವನೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಅವರನ್ನು ಕ್ರಮ ವಾಗಿ ಅಜ್ಜ, ಅಪ್ಪ, ಅಣ್ಣನವರೆಂದು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಶೀಲ-ಸ್ವಭಾವಾದಿಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ವಿಶದವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಿಸುವದಾದರೆ, ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಡೆದುಹೋದ ಕೆಲವು 'ರಸನಿಮಿಷ' ಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳೋಣ:

೧. ಬಾಗಿಲಕೋಟೆಯಿಂದ ಒಂದು ವರ್ಷ ಕೈ. ವಾ. ವೋಟೆಗೆ ಘಟ್ಟ ಬಸವಪ್ಪ, ಕೈ. ವಾ. ಕಿಣಗಿ ಬಸವಲಿಂಗಪ್ಪ ಮುಂತಾದವರ ಸಂಗಡ ಹುಚ್ಚಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಶ್ರೀಶೈಲಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟರು. ತಾವು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದವರೆ. ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು. ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ಪ್ರತ್ಯೇಕ 'ಡೋಲಿ' ವ್ಯವಸ್ಥೆನಡೆದಾಗ, ಸ್ವಾಮಿಗಳು "ಮೈಯಲ್ಲಿ ನೆಣವಿದೆ. ಸುಮ್ಮನುಮ್ಮನೆ ನಮಗಾಗಿ ಒಂದೂ. ಯನ್ನು ಯಾಕೆ ಖರ್ಚುಮಾಡುವಿರಿ? ಅದೇ ಹಣವನ್ನು ಬಡವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ತೆಗೆದಿ ಡಿರಿ" ಎಂದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕೂಡ ನಗುತ್ತ ನಲಿಯುತ್ತ ಪಾದಚಾರಿಗಳಾಗಿಯೇ ಸಾಗಿದರು. ಮಿಕ್ಕವರೂ ನಡೆವೇ ಬರಬೇಕಾಯಿತು. ಗಂಗನ ಪಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಅಶತ್ತನಾದ ಬಸವಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಸಾಕು ಬೇಕಾಯಿತು. ಆಗಮಾತ್ರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅವನದೇತೆಯಿಂದ ಡೋಲಿಯನ್ನೇರಿದರು.

೨. ಶ್ರೀಶೈಲ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಗುಡ್ಡಗಳೆರಡರ ನಡುವೆ 'ಸಾತಾಳಗಂಗೆ'ಯಾಗಿ ಹರಿದಿದ್ದಾಳೆ. ಹಲವಾರು ಸೋದರಿಯರು ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಸ್ನಾನದಲ್ಲಿ ಈಕೆ ಆಚೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುವದು ಎಂತಹ ಬಲಾಡ್ಯನಿಗೂ ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಾತೆ. ಹುಚ್ಚಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಅದರಲ್ಲಿ ಈಸುಬಿದ್ದು ಪಾರಾಗಿ ಬಂದರು. ಯಾತ್ರಿಕರು ಅವರ ಸಾಹಸ-ಧೈರ್ಯಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಮೆಚ್ಚಿದರು.

೩. ಶ್ರೀಶೈಲದಿಂದ ತಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರಿಕಾಜೇನೆ ಹಬ್ಬಿತ್ತು. ತಿರುಗಿ ಊರಿಗೆ ಹೊರಟ ಇಬ್ಬರು ಕಂಚೀ ಅಯ್ಯನಸರಸ್ಸು ಒಬ್ಬನು ಸತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಜೊತೆಗಾರನೂ ಸತ್ತಿರುವನೆಂದೇ ಜನ ಅವನನ್ನು ಎತ್ತರ-ಪಿತ್ತರವಾಗಿ ಮಣ್ಣಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿದ್ದರು. ಹೆಣ ಪೊಳ್ಳೆಗೆ ಬಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಆ ಗೃಹಸ್ಥ ಪೂರಾ ಸತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇನೋ; ಗಾಳಿತುಂಬಿ ಅವನಿಗೆ ಜೀವಬಂದಂತಾಯಿತೇನೋ. ಅವನ ಒಂದು ಕೈ ಮೇಲಿದ್ದು ಕರೆವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಸ್ವಾಮಿಗಳು ನೋಡಿ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ, ಮಣ್ಣನ್ನು ಗೆಬಿ ರಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ: ನೆರಳುತ್ತ ಬಿದ್ದ-ಜೀವನ್ಮುತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕಣ್ಣಿಗೆಬಿದ್ದನು. ಅವನನ್ನು ಉಪಚರಿಸಿ ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಸಿ, ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಏನೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಿಂದ ಸಾಗಿದರು; ಮುಂದೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವನ ಊರಾದ ಜಮಖಂಡಿಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟರು.

೪. ಕೋಟೆಕಲ್ಲ ಪಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಗಿಳಿ ಸಾರಿ, ಅದಕ್ಕೆ 'ಚಂಪಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ನೇಹಿಗಳಿಗೂ ಅದರ ಮೇಲೆ ಆಕರ್ಷಣೆಯಿತ್ತು. ಭಕ್ತರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣು-ಹಂಪಲಗಳಲ್ಲಿ ಚಂಪಿಗೂ ಒಂದು ಪಾಲು ಇದ್ದದ್ದು; ಅದೂ ಒಂದು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯೆಂದೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಭಾವನೆ. ಚಂಪಿ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದು, ಗಂಡು ಗಿಳಿಯೊಂದರ ಸಹವಾಸ ಬಯಸಿದುದನ್ನು ತಿಳಿದಾಗ, ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ, 'ನೋಡಿದಿರಾ, ಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲೂ ಸಂಸಾರ ಭ್ರಮೆಯೆಷ್ಟಿದೆ? ಮನುಷ್ಯನ ಸಾಡೇನು!' ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೀತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ, ಪಂಜರದಿಂದ ಚಂಪಿಯ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದರು. ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅಡ್ಡಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ, 'ಚಂಪಿ' ಎಂದು ಕರೆದೊಡನೆ ಅದು ಅವರ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕುಳಿತು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು.

೫. ಕೋಟೆಕಲ್ಲ ಮಠದೊಳಗೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪುರಾಣ-ಪ್ರವಚನ ನಡೆದಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮುಂಚೆ ಬಂದು, ಎದುರಿಗೆ ಕೂಡುವವರೆಂದರೆ, ಕೈ.ವಾ. ಹಲಕಾಟಿಪ್ಪ ಮೊರಬದ ಮತ್ತು ಕೈ.ವಾ. ಗುರಪ್ಪ ಸಂಪಗಾಂವಿ. ಮುಂದುಕ-ಗುರಪ್ಪನು ಏಕೋ ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಪುರಾಣ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಾಮಿ

ಗಳು ಗುರಪ್ಪನಿಗೆ "ನಾವು ಇಂದು ಪುರಾಣ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ" ಎಂದರು- ಆಗ ಗುರಪ್ಪನು "ಹೇಳಿದಿರಿ, ಬುದ್ಧಿ" ಎಂದು ಅಂದನು. "ಹಾಗಾದರೆ ಏನೇನು ಹೇಳಿದವು ಹೇಳು" ಎಂದು ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಪುಶ್ಚಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ ಗುರಪ್ಪನು ಮೌನ ತಾಳಿದನು. ಆಗ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಬೊಳ್ಳೆಂದು ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟರು; ಗುರಪ್ಪನೂ- ಅವನ ಜೊತೆಗಿದ್ದವರೂ ನಕ್ಕರು.

೬. ಕೋಟಿಕಲ್ಲ ಮಠದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ತನ್ನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ಶಿವ ಪೂಜೆ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ಅದೇ ಹೊರಗೆ ಬಂದು, ಪೂಜಾಕು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. "ಬುದ್ಧಿ ಉತ್ತಮ ಪಲ್ಲಂಗ ಬಂದಿದೆ- ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವಿರಾ?" ಎಂದು ಹಲಗಲಿ ಶರಣಪ್ಪ ಹಾಗೂ ದುನಗುಂದ ವೀರಭವಯ್ಯ ಓಡಿ ಬಂದು ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಸ್ವಾಮಿಗಳಾದರೂ ಅಂಗ ಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಿಂದ "ಇದು ಮಾಯದ ಪಲ್ಲಂಗ! ವೀರಕ್ಕರಿಗೆ ಸಲ್ಲದು-" ಎಂದಾಡಿದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ, ಪಲ್ಲಂಗ ಹೊತ್ತು ತಂದವರು ನಕ್ಕು ಹೊರಟು ಹೋದರು.

೭. ಮುಂಜಾನೆ ಮೂರು ತಾಸು ಹೊತ್ತೇರಿದೆ. ಕೋಟಿಕಲ್ಲ ಮಠದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಮಗ್ಗಲಲ್ಲಿ ಕೊಂಚ ದೂರಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಮೋಟಗಿ ಸಂಗಪ್ಪ ಮುಂತಾದ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಭಕ್ತರು ಇದ್ದರು. ಆಗ ಮೈಸೂರ ಸೀಮೆಯ ಆಚಾರಿಯೊಬ್ಬನು ಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, "ಸ್ವಾಮೀ ಮಗನ ಮುಂಜನೆಗೆ ೨೦೦ ರೂ. ಯ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿರಿ" ಎಂದು ನೋಡಲಾಗಿ ಕರುಳು ಕರಗುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. "ಎಂಥ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರಿ, ಆಚಾರ್ಯರೆ? ಒಳ್ಳೇದಾಗಲಿ. ಶಿವನಿಚ್ಛೆ!" ಎಂದು ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹಸನ್ಮುಖ ದಿಂದ ಆಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿಂದ ಅವರ ಹೊಲ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ರೈತ ನೊಬ್ಬನು ಬಂದು ಬುದ್ಧಿ ತಮ್ಮ ಲಾ ವಣೀ ರೂಪಾಯಿ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಿರಿ" ಎಂದು ತಾನು ತಂದ ೨೦೦ ರೂ. ಯನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಮುಂದೆ ಸುರುವಿ ದನು. ಅವೇ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಆಗಿಂದಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಕಳಿಸಿದರು.

೮. ಯುಗಾದಿ ಪಾಡ್ಯದ ದಿನ, ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಆಳುನುಗ- ಭೀಮಪ್ಪ ನು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ, ಕಮತಗಿ ಗಿರಿಮಠದ ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲಿನ ಬೇವಿನ ಗಿಡ

ರೆಯನ್ನೇರಿ, ಶಿರೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಆ ಕಂದನ ಮೈಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ, ಅವನ ನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕಣ್ತುಂಬ ನೋಡಿದರು. ಮೂರು ದಿನದಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನ ಜ್ವರದ ಗಡ್ಡೆಯೊಡೆದು ಪೂರ್ಣ ಗುಣವಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಅದೇ ಹುಡುಗನೇ ದೊಡ್ಡವನಾದಮೇಲೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಕೃಪಾಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ಕಲಿತು ಜಾಣನಾಗಿ, ಬಿ. ಇ-ಪರಿಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟು, ಇದೀಗ ಬೆಳಗಾಂವಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಚಾ ಇಂಜಿನಿಯರ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವನು.

೪. ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಒಂದುಸಲ ಬಾಗಿಲಕೋಟಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದಾಗ ವೈಜಾಪುರದವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಗದಿಗೆಪ್ಪನಿಗೆ ಬಹಳ ಜಡ್ಡಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯ ಭಕ್ತನೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಆತನನ್ನೊಂದುಬಾರಿ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ, “ಭಕ್ತಾ, ನೀನು ಏನು ತೋರಿಸಿದರೂ ಗುಣಮುಖನಾಗುವದಿಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಶಿವನ ಅಷ್ಟಣಿಯಾಗಿದೆ!” ಎಂದು ನುಡಿದರು. ಅಂದೇ ಆ ಭಕ್ತನು ತೀರಿದನು.

೫. ಕಘತಗಿ ಶ್ರೀ ಅಚನೂರ ಬಶೆಟ್ಟಿಪ್ಪನು ೧೦-೧೧ ವರ್ಷದ ಹುಡುಗನಿದ್ದಾಗ, ಭ್ರಮಿಷ್ಟನಂತೆ ಇದ್ದನು. ಅವನ ತಂದೆಯು ಒಮ್ಮೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಆ ತರುಳನನ್ನು ಜೊತೆಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದನು. ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಆ ಬಾಲಕನ ತಲೆಯಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ವರದ ಹಸ್ತವನ್ನಿಟ್ಟರು. ಅಂಥದಿಂದ ಅವನ ‘ಅರೆಹುಚ್ಚು’ ಹೇಳದೆ ಸರಿಲ್ಲದಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಅವನು ಕಲಿತು ಜಾಣನಾಗಿ, ಇದೀಗ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರ ಕೃಪಾಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ಕವಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು.

ಇನ್ನು ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರರ ಲಿಂಗೈಕ್ಯದ ವಿಷಯವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರರು ವೈಜಾಪುರ ಸಂಗಪ್ಪನ ತಾಯಿ ಬಸವಲಿಂಗಮ್ಮನಿಗೆ ಜಡ್ಡಾದಾಗ, ಆಕೆಗೆ ಪಾದದರ್ಶನ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆಂದು ಬೇವೂರಿಂದ ಗಂಜಿಹಾಳಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು; ಪಾದದರ್ಶನವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರು. ಅದೇರಿ, ಅಜೀದಿನ, ಸ್ವಾಮಿಗಳವರಿಗೆ ‘ಇನ್‌ಫ್ಲೂಯೆಂಜಾ’ ಕೂಡಿತು. ಶ್ರೀ. ಶ. ೧೯೧೮ ರಲ್ಲಿ ‘ಇನ್‌ಫ್ಲೂಯೆಂಜಾ’ ಬೇನೆಯು ಇಡೀ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ೧೫ ದಿನದೊಳಗೆ ಹಬ್ಬಿತೆಂದೂ, ಮತ್ತು ೧೫-೨೦ ದಿನದಲ್ಲಿ ೬೦ ಲಕ್ಷ ಜನರು ಸತ್ತ

ರೆಂದು ವರದಿಯಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮರುದಿನ ಸೋಮವಾರ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೬ ಗಂಟೆಗೆ ಕಮತಗಿಗೆ ಬಂದರು. ಮಂಗಳವಾರ ಗುಳೇದಗುಡ್ಡದ ಪ್ರಮುಖ ಭಕ್ತರು 'ಮೋಟಾರು, ತಕ್ಕೊಂದು ಬಂದು, ಸ್ವಾಮಿಗಳವರನ್ನು ಒತ್ತಾಯ ದಿಂದ ಕೋಟಿಕಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವಾಗ, ಮಾರ್ಗದೊಳಗೆ ಇಂಜಗನೇರಿ ಹತ್ತಿರ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ದ್ರಾಸಾಯಿತು. ಊರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ, ಸ್ವಾಮಿ ಗಳು ಬೇಡವೆಂದರೂ, ಭಕ್ತರು ಹೆಗಡಿ ಮಲ್ಲಿಪ್ಪ, ಹಂಸನೂರ 'ಮಾಸ್ತರ'— ಇವರೊಡನೆ ಬಿಡುಬಿಡು ಕೊಡಿಸಿದರು. ಆಗ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು, "ಬೇನೆಗೆ ಬಿಡುಬಿಡು; ಸಾವಿಗೆ ಬಿಡುಬಿಡು? ನಮಗೆ ಹುಚ್ಚೇಶನ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಬ್ಬರಿಗೆ ಈ ಬೇನೆ ಅಂಟಿದೆಯೆಂದು ಕೇಳು ತ್ತೇನೆ. ಅವರಿಗೆ ಬಿಡುಬಿಡು ಮಾಡಿಸಿರಿ. ಅವರ ಅನಂದವೇ ನನ್ನ ಅನಂದ!" ಎಂದು ನಗುನಗುತ್ತಲೆ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಅಂದು ಶನಿವಾರ. ಇನ್ನೂ ದೀಪಾವರಾಧನೆ ಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕೋಟಿಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಊರೊಳಗಿನ ಮಠದ ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಮಲಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಎತ್ತು ಮೂರು ಪಾವಟಿಗೆ ಏರಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಮೇಲೆಬಂತು. ಕುಳಿತ ಭಕ್ತರು ಅದನ್ನು ಹೊಡೆಯದೋದರು. ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಚೆಟ್ಟಿನೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತು, "ಹೊಡೆಯಬೇಡಿರಿ. ಇದು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ!" ಎಂದರು. ಆ ಎತ್ತು ಸ್ವಾಮಿಗಳ ದರ್ಶನ ತಕ್ಕೊಂದು ಕೂಡಲೆ ಹೊರಳಿತು. ಮಠದ ಬಾಗಿಲಿಗೆಬಂದು, ಹೊರ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಯಿತು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಭಕ್ತಾದಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ಕೈ ಬಿಡುವರೆಂದು ಮನದ ಟ್ಟಾಯಿತು. ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಲಿಂಗೈಕ್ಯರಾಗುವ ದಿನ ನಾಳೆಯಂತೆ ಇತ್ತು. ಇತ್ತ ಪಕ್ಕೂರ ಸದ್ಭಕ್ತ-ಕೈ. ವಾ. ಬಳೆಗಾರ ಅಂದಾನೆಪ್ಪನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ, "ಭಕ್ತಾ, ನನ್ನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಈಗಿಂದೀಗ ಕೋಟಿಕಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಡು!" ಎಂದು ಯಾರೋ ಹೇಳಿ, ಬಿಡಿದು ಎಬ್ಬಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಇನ್ನೂ ರಾತ್ರಿ ಇರುವಾಗಲೇ ಅವನು ಹೊರಟು ಕೋಟಿಕಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಅತ್ತ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅವನು ಬರುವ ಸೂಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅವರು ಶಕ ಲ್ಪಂ ಅಶ್ವಿನ ಶು. ೧೦ (ವಿಜಯದಶಮಿ) ಸೋಮವಾರ ದಿ. ೧೪-೧೦-೧೯೧೮ ರಂದು ಪ್ರಾತಃ ಕಾಲ ಶ್ರವಣಾ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗೈಕ್ಯರಾದರು. 'ತರಣರ ಇರುವು ಮರ

ಣದಲ್ಲಿ' ಎಂಬಂತೆ, ಆತ್ಮ ಅವರು ಲಿಂಗವೊಳಗಾಗುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ, ಕರ್ತೃ ಗದ್ದಿಗೆಯ ಎದುರಿಗಿರುವ ಹುಣಿಸೆ ಮರದ ತುದಿಯಿಂದ ಒಂದು ಕೊಡದಷ್ಟು ನೀರು ಎರಡುಧಾರೆಗಳಾಗಿ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ದನ್ನೂ, ಮತ್ತು ಇತ್ತ ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರರು ಮುಂಜಿಯೆ ಕುರುಹು ತಿಳಿಸಿದಂತೆ, ಕಮತಗಿ ಮಠದ ಹಿತ್ತಲಬಾವಿಯ ಬಳಿಯಿದ್ದ ಪತ್ರಿ ಗಿಡವು ಒಣಗುತ್ತ ನಡೆದು ನಾಶವಾಯಿತೆಂದೂ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡವರು ಈಗಲೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ, ಸರಸ್ವತಿಯ ಕಂಠಾಭರಣದಲ್ಲಿ ಥಳಥಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದಿವ್ಯಾ ಭರಣವೊಂದು ಕಳಚಿತು! ವೈರಾಗ್ಯ ದೇವಿಯ ಕಂಠ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅನರ್ಘ್ಯ ರತ್ನವೊಂದು ಕಣ್ಮರೆಯಾಯಿತು!! "ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರ" ನಿಧನವಿಂದ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿಗೆ ತುಂಬಿಬಾರದ ಹಾನಿಯುಂಟಾಯಿತು!!! ಆ, " ಸ್ಮಾರಕವಾಗಿ, ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ವಿದ್ಯಾ ವಾಚಸ್ಪತಿ ವಿಜಾಪುರ ಶ್ರೀ ಶಂಭುಲಿಂಗ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮೂರಂಕಿನ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು; ಪರಮ ಪೂಜ್ಯ ಯಕ್ಕಾಂಡಿ ಗುರುಶಿಷ್ಯ ದೇವರು ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರರ ಲಿಂಗೈಕ್ಯದ ಬಗೆಗಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಚಕವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಆ 'ಪಂಚಕ'ದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾದರಿಗಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ

ಭಗ್ವಂ ಸದ್ಗುಣಮೇರು ಶೃಂಗಮಚಿರಾದಸ್ತೋತ್ರಧಾಮಾನಂದಿಃ |
ಶಿರ್ಣಃ ಪಂಡಿತ ಮೌಲಿಮಂಡನ ಮಣಿಧ್ವಂಸಃ ಪ್ರಬೋಧಾಶ್ರಯಃ ||
ಶುಷ್ಕತ್ವಿಲ ವಿಚಾರ ಸತ್ವ ಜಲಧಿ ಶ್ಲೂಢ್ಯಾದಿಶಸ್ವರ್ವಥಾ |
ಯಾತೇ ಷಾ ಹರಸಾದ ಪಂಕಜ ಪದಂ ಹುಚ್ಚೇಂದ್ರ ಯೋಗೀಶ್ವರೇ ||

